
“The records let me down completely”: Offentlige arkivers praksis når brugere søger indsigt i egne personoplysninger

Iben Landbo Gregersen

31. maj 2024

Resumé

Den 1. januar 2021 blev arkivloven ændret, hvilket gav alle danske borgere ret til gratis indsigt i egne personoplysninger bevaret i offentlige arkiver. Ændringen har ifølge daværende kulturminister, Joy Mogensen, især betydning for tidligere anbragte personer, der kan bruge oplysningerne til at få indblik i deres egen historie. Efter lovændringen oplevede Rigsarkivet en markant stigning i anmodninger om egenacces. Undersøgelsen fokuserer på, hvordan danske arkiver kan nærme sig en personcentreret og traumeinformeret praksis ved brug af The Repurposed Archive Continuum Model. Jeg identificerer seks fokuspunkter og præsenterer tiltag, som arkiverne kan tage for at tilpasse deres praksis til brugernes behov.

Abstract

On January 1, 2021, an amendment to the Danish *Archives Act* came into effect, granting all Danish citizens the right to accessing their personal data preserved in public archives for free. This change, highlighted by then-Minister for Culture Joy Mogensen, is particularly significant for individuals previously placed in care institutions. Following the amendment, access requests at the Danish National Archives surged significantly. This study investigates how Danish public archives can implement a person-centred and trauma-informed practice when users access their personal records. Utilizing the emerging fifth person-centred archival theoretical paradigm and The Repurposed Archive Continuum Model, the research identifies six focus areas: appraisal, archival principles, access procedures, processing times, presentation of records, and the administrative origin of records. These are critical for adapting archival practices to meet user needs. Based on the six focus areas, the thesis presents a catalogue of ideas on how archives can make their practices more person-centred and trauma-informed. The findings suggest that adopting the Repurposed Continuum Model offers valuable insights into the interconnectedness of recordkeeping, archival processes, and

their impact on users. But achieving a comprehensive person-centered archival practice requires significant cultural and operational changes within the archives, emphasizing user needs alongside traditional archival responsibilities.

Forsidens citat: Jennifer Douglas og Allison Mills, “From the Sidelines to the Center: Reconsidering the Potential of the Personal in Archives”, *Archival Science* 18, nr. 3 (1. september 2018), 267, <https://doi.org/10.1007/s10502-018-9295-6>.

Forord

Allerførst vil jeg rette en stor tak til min vejleder, Marianne Rostgaard, for kyndig og hjælpsom vejledning. Det gælder både under specialet og kandidaten i sin helhed. Tak for at dele min interesse for det her – lidt specielle – fagområde og vise mig vejen herind. Det har været en fornøjelse at få lov at nørde med ligesindede.

Tak til Annesofie og Frederik for at have været ved min side under hele bacheloren. Det havde på ingen måde været det samme uden jer. Tak for jeres venskab og alt det I har lært mig undervejs. Tak til Frederik for altid at skubbe mig lige til grænsen af hvad jeg tør kaste mig ud i – og så lige lidt længere.

Mine uofficielle speciemakkere, Sofus og Kasper, fortjener også verdens største tak for det bedste selskab under hele forløbet. Tak til Sofus for at dele drømme og ambitioner, kaffepauser og snacks. Tak for at have vendt stort og småt, fagligt og personligt med mig undervejs. Tak for altid at hjælpe mig med at få matematikken til at gå op.

Tak til livsvidnerne og min familie fordi I bare er og bliver de bedste.

Indhold

1. Indledning.....	1
2. Forskningsdiskussion	3
Tidligere anbragte tilgår records om dem selv.....	3
En traumeinformeret tilgang i arkiverne	7
Personcentreret arkivteori og praksis.....	9
Den danske arkivpraksis.....	10
Specialets positionering.....	11
3. Problemformulering.....	13
4. Teori og metode	14
The Records Continuum Model	14
Recordsbegrebet i specialet.....	16
Videreudvikling af The Records Continuum Model.....	17
Reclaim og retten til indsigt i egne personoplysninger.....	20
5. Mødet med records.....	22
Retten til indsigt i egne personoplysninger.....	23
Offentlige arkivers bevaringsstrategi.....	29
Ansøgningsprocessen.....	33
Kløft mellem forventninger og realiteter	38
Opsamling	47
6. Harmoni mellem forventninger og praksis?	49
Personcentreret og traumeinformeret praksis: Et idékatalog	50
7. Konklusion.....	56
Bibliografi.....	59
Liste over gennemgåede § 7-arkiver	66

1. Indledning

Den 1. januar 2021 trådte en ændring af arkivloven i kraft. Ændringen medførte, at alle danske borgere har ret til – kvit og frit – at få indsigt i egne personoplysninger, der er bevaret i et offentligt arkiv. Forud for lovændringen lagde den daværende kulturminister, Joy Mogensen, vægt på, at lovændringen især var vigtig af hensyn til tidligere anbragte: “En ændring af arkivloven er nødvendig, for at fx de mennesker, der har været anbragt på børnehjem, psykiatriske institutioner eller lignende, bliver sikret en ret til at få adgang til at se deres egne personoplysninger.”¹ Efter ikrafttrædelsen gik det stærkt. Det strømmede faktisk ind med anmodninger om egenaccess. Rigsarkivet plejede at behandle omtrent 1.900 egenaccessanmodninger om året, men allerede én måned efter lovændringen havde Rigsarkivet modtaget omkring 8.000 anmodninger, og i dag er det tal over 61.000.² Lovændringen bliver brugt til en lang række forskellige formål. Nogle brugere ønsker at finde ud af deres fødselstidspunkt, andre håber på at finde et eksamensbevis, de har mistet, og så er der dem, Joy Mogensen især henvendte sig til, som ønsker at få informationer om f.eks. tidligere anbringelser. Der er altså en stor interesse blandt borgerne for at få adgang til oplysninger om dem selv i arkiverne, hvilket medfører, at arkiverne har besøg af en hel del brugere, der ikke tidligere har brugt dem og dermed ikke har forudsætninger for at kende til arkivernes ordningsprincipper.

De offentlige danske arkiver bestående af Rigsarkivet og 50 § 7-arkiver – også kaldet kommune- og stadsarkiver – har på linje med internationale arkiver traditionelt haft fokus på bevaringen af records.³ Hvilke records, arkiverne har bevaret og kasseret, har i høj grad taget udgangspunkt i, hvilke records de har vurderet brugbare for fremtidig forskning især inden for historiefaget.⁴ Men arkivernes nye, store brugergruppe er ikke forskere, og de bruger arkiverne med et andet formål, end arkiverne har været vant til, da de ønsker at finde oplysninger om dem selv. Den danske arkivpraksis er fortsat præget af det over 100 år gamle fokus på bevaringen af records, og selvom Rigsarkivet er

¹ “Fremsættelse af lovforslag om ændring af Arkivloven”, 8. oktober 2020, <https://kum.dk/aktuelt/nyheder/fremsaettelse-af-lovforslag-om-aendring-af-arkivloven>; Kulturministeriet, “Lov om ændring af arkivloven (Ret til indsigt i egne personoplysninger)”, LOV nr 1943 af 15/12/2020 § (2020b), <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/1943>.

² Organisationen Danske Arkiver, “Referat af bestyrelsesmøde 10. februar 2021”, 10. februar 2021, 2, <https://dkarkiver.dk/wp-content/uploads/2020/09/Referat-af-bestyrelsesmoede-d.-10.-februar-2021.pdf>; Lise Kabell Søgaard, “60.000 henvendelser på to år. Rigsarkivet drukner i henvendelser fra danskere, der søger viden om sig selv”, *Kristeligt Dagblad*, 14. juli 2023, <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/60000-henvendelser-paa-aar-rigsarkivet-drukner-i-henvendelser-fra-danskere-der-soeger-viden>.

³ § 7-arkiver refererer til arkivlovens § 7, som giver kommuner og regioner hjemmel til at oprette arkiver med samme formål som Rigsarkivet bortset fra at udøve og udbrede forskning.

⁴ I specialet anvender jeg recordsbegrebet i stedet for det mere alment kendte begreb “arkivalier”. Min brug af begrebet udfoldes i [kapitel 4](#).

begyndt at tage mere højde for brugerne i deres praksis i løbet af de seneste år ved f.eks. at udvikle Arne-databasen, er deres seneste brugerundersøgelse fra 2015.⁵ Vi ved derfor ikke særligt meget om brugernes oplevelser med at få adgang til records omhandlende dem selv.⁶ Hvordan harmonerer de offentlige danske arkivers praksis f.eks. med egen-accesansøgernes forudsætninger for at søge adgang, og deres forventninger til hvad records kan bidrage med? Ved brug af international arkivvidenskabelig forskning kan vi imidlertid blive klogere på det. Her er der gennem de seneste 20 år forsket en del i specifikt tidligere anbragtes møde med records omhandlende dem selv, og hvilke konsekvenser det medfører.

⁵ I Arne-databasen er data fra mere end 150 arkiverede registre samlet, så Rigsarkivet let kan hjælpe borgerne med at finde dokumentation for deres tilknytning til arbejdsmarkedet, se "Rigsarkivet modtager Sammenhængsprisen for Arne-databasen - Rigsarkivet", 3. marts 2024, <https://www.rigsarkivet.dk/nyheder/rigsarkivet-modtager-sammenhaengsprisen-for-arne-databasen/>.

⁶ Terry Cook, "Evidence, Memory, Identity, and Community: Four Shifting Archival Paradigms", *Archival Science* 13, nr. 2 (1. juni 2013), 100, <https://doi.org/10.1007/s10502-012-9180-7>; Marianne Rostgaard, "Archival paradigms: The past, present, and digitised future of Danish archiving", i *The Nordic Model of Digital Archiving* (Routledge, 2023), 36, 38.

2. Forskningsdiskussion

I forbindelse med lovændringen fremhæver Joy Mogensen tidligere anbragte som en af lovændringens målgrupper. Ligeledes behandler den internationale arkivvidenskabelige forskningslitteratur om personer, der tilgår og læser records om dem selv, også primært tidligere anbragte, hvorfor den er relevant at inddrage i specialet her.⁷ I litteraturen ser jeg en udvikling fra et fokus på de – både positive og negative – oplevelser, tidligere anbragte har med at få adgang til records omhandlende dem selv til et fokus på records' traumatiserende potentiale i bredere forstand. Det resulterer i en opfordring til, at arkiver indfører en traumeinformeret praksis over for alle brugere, uanset om brugeren på forhånd ved, at brugen af records kan fremkalde en følelsesmæssig reaktion.⁸ Her spirer et femte personcentreret arkivteoretisk paradigme frem, der placerer personen i centrum for arkivteori og praksis frem for records, hvor fokus traditionelt har været.⁹ Det er det fokusskifte i litteraturen, specialet her skriver sig i forlængelse af, da anmodninger om egenaces ikke blot kommer fra tidligere anbragte, men kan være alle og enhver, der søger om adgang til records omhandlende dem selv; records, der kan være retraumatiserende for dem at tilgå.¹⁰ Specialet bidrager desuden til diskussionen af arkivers rolle og praksis set i et dansk perspektiv med udgangspunkt i retten til indsigt i egne personoplysninger.

Tidligere anbragte tilgår records om dem selv

Hovedparten af den arkivfaglige forskningslitteratur om tilgængeliggørelse af records til record subjects – altså til de personer, der er beskrevet i records – stammer fra Australien, hvis regering har undskyldt for deres tidligere praksis over for anbragte. I 2012 udkom en specialudgave af det australske tidsskrift *Archives and Manuscripts*, hvor fokus

⁷ I den internationale arkivvidenskabelige litteratur anvendes begreberne “care-leaver” og “care-experienced” om personer, der var anbragt uden for hjemmet i sin barndom. Det er et omdiskuteret begreb, da tidligere anbragte ikke altid kan genkende den omsorg, som begreberne indikerer, har fundet sted. På linje med anden dansk forskning anvender jeg derfor betegnelsen “tidligere anbragte” om gruppen, da den er mindre ladet. Se f.eks. Jacob Knage Rasmussen, “‘Hvem troede de jeg var?’ Når tidligere børnehjemsbørn læser deres journal - konflikter, håndteringsstrategier og potentialer” (Syddansk Universitet og Danmarks Forsorgsmuseum, 2021), 9.

⁸ Kirsten Wright og Nicola Laurent, “Safety, Collaboration, and Empowerment: Trauma-Informed Archival Practice”, *Archivaria*, nr. 91 (2021): 55, <https://doi.org/10.7202/1078465ar>.

⁹ Anna Sexton, Elizabeth Shepherd, og Wendy Duff, “Relational and Person-Centred Approaches to Archival Practice and Education”, *The Journal of Community Informatics* 19, nr. 1 (30. december 2023): 2, <https://doi.org/10.15353/joci.v19i1.5234>. For de øvrige paradigmer, se Cook (2013).

¹⁰ Fem uger efter lovændringen trådte i kraft, var 2000 af de 8000 ansøgninger om egenaces, Rigsarkivet havde modtaget, i kategorien “andet”. I den kategori indgår børnesagerne. Se Organisationen Danske Arkiver (2021), 2.

er på record subjects' adgang til records med informationer om deres liv i alle former for arkiver. Det drejer sig især om en gruppe australske børn kaldet Forgotten Australians, der blev adskilt fra deres familier som en del af socialpolitikken mellem 1940-1975.¹¹ I specialudgaven bidrager professor Shurlee Swain og lektor Nell Musgrove fra Australian Catholic University med artiklen "We are the stories we tell about ourselves". Begge forfattere er en del af det australske Who Am I?-projekt (2008-2012), der undersøger informationsforvaltningen og arkivers betydning for tidligere anbragtes identitetsarbejde. Projektet resulterede i webressourcen Find and Connect, der forsøger at imødekomme tidligere anbragtes behov for at få informationer og billeder af institutioner, viden om hvor records er bevaret samt henvisninger til støttegrupper.¹² Swain og Musgrove lægger netop vægt på records' betydning for tidligere anbragtes identitetsarbejde: Hvilke spørgsmål tidligere anbragte håber at få svar på, når de søger om adgang til records, deres reaktioner på at læse dem, samt hvordan arkivarer bør tilpasse deres praksis til at imødekomme tidligere anbragtes behov. Fokuset på records' betydning for tidligere anbragtes identitetsarbejde går igen i en stor del af den arkivvidenskabelige og socialpædagogiske forskning.¹³ Også Cate O'Neill, Vlad Selakovic og Rachel Tropea bidrager til Who Am I?-projektet samt specialudgaven, og i "Access to records for people who were in out-of-home care: moving beyond 'third dimension' archival practice" deler Selakovic ud af sine oplevelser med at læse records vedrørende sin anbringelse. Her står især oplevelsen af, at hele hans barndom var "(...) wrapped up in a little envelope" frem.¹⁴ En oplevelse flere tidligere anbragte beskriver at have, når de modtager records.¹⁵

¹¹ Gavan J McCarthy, Shurlee Swain, og Cate O'Neill, "Archives, identity and survivors of out-of-home care", *Archives and Manuscripts* 40, nr. 1 (1. marts 2012): 1-3, <https://doi.org/10.1080/01576895.2012.680247>.

¹² Find & Connect Project, "The Who Am I? Project - Organisation - Find & Connect - Victoria", Document (eScholarship Research Centre, The University of Melbourne), set 23. februar 2024, <https://www.findandconnect.gov.au/ref/vic/biogs/E000123b.htm>.

¹³ Se f.eks. Suellen Murray, "Access to Records and Family Reunification", i *Supporting Adult Care-Leavers* (Policy Press, 2015), 133-60, <https://bristoluniversitypressdigital.com/monochap/book/9781447313656/ch007.xml>; Derek Kirton, Erica Peltier, og Elizabeth Webb, "After All These Years: Accessing Care Records", *Adoption & Fostering* 25, nr. 4 (1. december 2001): 39-49, <https://doi.org/10.1177/030857590102500406>; Karen Winter og Olivia Cohen, "Identity Issues for Looked after Children with No Knowledge of Their Origins: Implications for Research and Practice", *Adoption & Fostering* 29, nr. 2 (1. juli 2005): 44-52, <https://doi.org/10.1177/030857590502900206>; Christine Horrocks og Jim Goddard, "Adults Who Grew up in Care: Constructing the Self and Accessing Care Files", *Child & Family Social Work* 11, nr. 3 (2006): 264-72, <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00432.x>; Suellen Murray og Cathy Humphreys, "'My Life's Been a Total Disaster but I Feel Privileged': Care-Leavers' Access to Personal Records and Their Implications for Social Work Practice", *Child & Family Social Work* 19, nr. 2 (2014): 215-24, <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00895.x>.

¹⁴ Cate O'Neill, Vlad Selakovic, og Rachel Tropea, "Access to records for people who were in out-of-home care: moving beyond 'third dimension' archival practice", *Archives and Manuscripts* 40, nr. 1 (1. marts 2012): 32, <https://doi.org/10.1080/01576895.2012.668841>.

¹⁵ Se f.eks. Shurlee Swain og Nell Musgrove, "We are the stories we tell about ourselves: child welfare records and the construction of identity among Australians who, as children, experienced out-of-home

O'Neill m.fl. opfordrer til, at informationsforvaltningen, dokumentationen af records og tilgængelighedspolitikker gentænkes, så tidligere anbragtes behov imødekommes, hvor- med det bliver en helende i stedet for en retraumatiserende oplevelse at få adgang til records.¹⁶ Samme opfordring deler O'Neill i selskab med arkivar Michael Jones i artiklen "Identity, records and archival evidence: exploring the needs of Forgotten Australians and Former Child Migrants" (2014). Her er fokus især på tidligere anbragtes mulighed for at finde records om dem selv på baggrund af beskrivelsen af records, samt hvordan arkivarer og historikere kan bidrage med kontekstinformationer til oftest spredte og mangelfulde records.¹⁷

I kapitlet "Truth-Seeking in Oral Testimonies and Archives" (2015) lægger histo- riker Johanna Sköld og arkivar Åsa Jensen vægt på brugen af records i udredninger af forholdene under anbringelser, herunder om de kan bruges som bevis for omsorgssvigt og misbrug af børnene. De var begge en del af Sveriges historiske udredning af forhol- dene ved anbringelser, hvor records spillede en stor rolle som et bevis for en persons anbringelse, der kunne føre til finansiel kompensation. Ved at sammenholde interviews af tidligere anbragte med deres records, konkluderer Sköld og Jensen, at records ikke kan bruges til at afkræfte tidligere anbragtes vidnesbyrd, og at de i svag grad kan bruges som verifikation. Vidnesbyrdet og records må derfor ifølge dem anskues som forskellige perspektiver.¹⁸ Ligesom records vedrørende anbringelser er brugt i udredninger af hi- storisk socialpolitik og børneforsorg internationalt, gør det sig også gældende i Dan- mark. Her er Godhavnsrapportens granskning af Dreng- og Skolehjemmet Godhavn i perioden 1945-1976 samt punktundersøgelser af 18 andre børnehjem den første af sin slags (2011).¹⁹ I 2020 kom undersøgelsen af 22 grønlandske børn, der blev sendt fra

'care'", *Archives and Manuscripts* 40, nr. 1 (1. marts 2012): 10, <https://doi.org/10.1080/01576895.2012.668840>; Viviane Frings-Hessami, "Care Leavers' records: a case for a Repurposed Archive Continuum Model", *Archives and Manuscripts* 46, nr. 2 (4. maj 2018): 161, <https://doi.org/10.1080/01576895.2018.1444996>.

¹⁶ O'Neill m.fl. (2012), 38.

¹⁷ Michael Jones og Cate O'Neill, "Identity, records and archival evidence: exploring the needs of Forgotten Australians and Former Child Migrants", *Archives and Records* 35, nr. 2 (3. juli 2014): 110–25, <https://doi.org/10.1080/23257962.2014.951032>.

¹⁸ Johanna Sköld og Åsa Jensen, "Truth-Seeking in Oral Testimonies and Archives", i *Apologies and the Legacy of Abuse of Children in 'Care': International Perspectives*, red. Johanna Sköld og Shurlee Swain, Palgrave Studies in the History of Childhood (London: Palgrave Macmillan UK, 2015), 165, https://doi.org/10.1057/9781137457554_14.

¹⁹ Maria Rytter, *Godhavnsrapporten: en undersøgelse af klager over overgreb og medicinske forsøg på Dreng- og Skolehjemmet Godhavn samt 18 andre børnehjem i perioden 1945-1976* (Syddansk universitets- forlag, 2011).

Grønland til Danmark i 1951, og i 2022 udredningen om børn, unge og voksne anbragt i særforsorgen fra 1933-1980.²⁰

En stor del af den internationale arkivvidenskabelige og socialpædagogiske forskning behandler også tidligere anbragtes møde med records om deres anbringelser og deres reaktioner på at læse dem.²¹ Her er historiker ved Federation University Australia, Frank Goldings "The Care Leavers Perspective" (2016) et indsigtsfuldt bidrag, da han selv tilhører gruppen af Forgotten Australians. Han beskriver arkiverne som et "(...) repository of hope", der kan give svar på en række spørgsmål om fortiden – men håbet knuses hurtigt i mødet med records.²² Han peger på, at records har store huller, der gør det svært at skabe en sammenhængende historie, at records indeholder usande og misvisende informationer, samt at records nærmest udelukkende er negative uden spor af de betydningsfulde milepæle i livet, som tidligere anbragte efterlyser. Han foreslår, at tidligere anbragte supplerer records med deres egen fortælling.²³

I "Care Leavers' records: a case for a Repurposed Archive Continuum Model" (2018) præsenterer seniorforsker med ekspertise inden for bl.a. arkivvidenskab, Viviane Frings-Hessami, en videreudvikling af The Records Continuum Model.²⁴ Med udgangspunkt i når tidligere australske anbragte tilgår records fra deres anbringelser og tilføjjelsen af Reclaim-dimensionen, har Frings-Hessami bearbejdet modellen til, hvad hun kalder The Repurposed Archive Continuum Model: "Releasing them [records] to Care

²⁰ Jensen, Einar Lund, Nexø, Sniff Andersen, og Thorleifsen, Daniel, "Historisk udredning om de 22 grønlandske børn, der blev sendt til Danmark i 1951", 15. november 2020, https://www.stm.dk/media/10146/historiskudredning_final.pdf; Klaus Petersen m.fl., "Historisk udredning vedrørende børn, unge og voksne anbragt i særforsorgens institutioner 1933-1980" (Danmarks Forsorgsmuseum, 2022), https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/SOU/bilag/181/index.htm?fbclid=IwAR09_nd0UOsNKCqBTL-jeAZCCMmEcApoT0OcsV6JMhtlStFy1CtlopumKhWw.

²¹ Se f.eks. O'Neill m.fl. (2012); Swain og Musgrove (2012); Murray og Humphreys (2014); Jacqueline Z. Wilson og Frank Golding, "Contested Memories: Caring about the Past — or Past Caring?", i *Apologies and the Legacy of Abuse of Children in 'Care': International Perspectives*, red. Johanna Sköld og Shurlee Swain, Palgrave Studies in the History of Childhood (London: Palgrave Macmillan UK, 2015), 27–41, https://doi.org/10.1057/9781137457554_3; Cecilie Bjerre, Jacob Knage Rasmussen, og Stine Grønæk Jensen, "Journalens potentialer - Konstruktioner af og møder med journalsager i børneforsorgens regi", *Temp - tidsskrift for historie* 7, nr. 14 (18. juli 2017): 76–94; Suellen Murray, *Finding Lost Childhoods* (Cham: Springer International Publishing, 2017), <https://doi.org/10.1007/978-3-319-57138-6>; Rasmussen (2021); Elizabeth Lomas m.fl., "A Framework for Person-Centred Recordkeeping Drawn through the Lens of Out-of-Home Child-Care Contexts", *Archivaria*, nr. 94 (2022): 64–93, <https://doi.org/10.7202/1094876ar>.

²² Frank Golding, "The Care Leaver's perspective", *Archives and Manuscripts* 44, nr. 3 (1. september 2016): 160–61, <https://doi.org/10.1080/01576895.2016.1266954>.

²³ Golding (2016), 161–162. For casestudie af Golding, der læser records vedrørende sin anbringelse, se Jacqueline Z. Wilson og Frank Golding, "Latent Scrutiny: Personal Archives as Perpetual Mementos of the Official Gaze", *Archival Science* 16, nr. 1 (1. marts 2016): 93–109, <https://doi.org/10.1007/s10502-015-9255-3>.

²⁴ The Records Continuum Model præsenteres i [kapitel 4](#).

Leavers who can then reuse and reinterpret them constitutes a *repurpose* of the archive.”²⁵ Modellen gennemgås yderligere i kapitel 4. Frings-Hessami opfordrer derudover til en ændring af informationsforvaltningen “(...) that would meet the needs of all the people with an interest in the records” på tværs af dimensionerne i Continuum-modellen.²⁶ Et fokus, der går igen i forskningen inden for arkivvidenskaben og informationsstudier.

Frem til ca. 2015 har størstedelen af den arkivvidenskabelige forskning om tidligere anbragtes records fokus på adgangen til records og record subjects’ rettigheder set i et historisk perspektiv. Af det udspringer det tværfaglige forskningsprojekt MIRRA, der står for Memory, Identity, Rights in Records og Access (2017-2019), hvis formål er at ændre nutidens informationsforvaltningspraksisser. Deltagerne i projektet er faggrupperne socialrådgivere, record managers, arkivarer og forskere. Derudover deltager tidligere anbragte “(...) as people with a personal and emotional stake in social-care records. We see this as important in rebalancing the distribution of power in recordkeeping, which is often tipped in favour of practitioners and policy makers.”²⁷ MIRRA bidrager med en ny personcentreret model for informationsforvaltningen inden for børneforsorgen, og de vil gøre skabelsen af, informationshåndteringen og adgangen til records til en “(...) caring and loving function of looking after children and young people.”²⁸ Informationsforvaltningen skal derfor ifølge MIRRA ikke kun baseres på et bureaukratisk behov.²⁹

En traumeinformeret tilgang i arkiverne

Viviane Frings-Hessami opfordrer desuden indehavere af records til at have en traumeinformeret tilgang, når de arbejder med tidligere anbragte.³⁰ Hvordan sådan en tilgang kan tage form er siden blevet undersøgt i den arkivvidenskabelige forskning. Arkivarerne Katie Sloan, Jennifer Vanderfluit og Jennifer Douglas definerer “traumatic records” som:

²⁵ Frings-Hessami (2018), 163 [oprindelig kursiv].

²⁶ Ibid, 168.

²⁷ Victoria Hoyle m.fl., “Child Social-Care Recording and the Information Rights of Care-Experienced People: A Recordkeeping Perspective”, *The British Journal of Social Work* 49, nr. 7 (1. oktober 2019): 1859, <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcy115>; Lomas m.fl. (2022), 64.

²⁸ Elizabeth Shepherd m.fl., “Towards a Human-Centred Participatory Approach to Child Social Care Recordkeeping”, *Archival Science* 20, nr. 4 (1. december 2020): 321, <https://doi.org/10.1007/s10502-020-09338-9>.

²⁹ Shepherd m.fl. (2020), 312; Se også Kathy Carbone m.fl., “Towards a Human Right in Recordkeeping and Archives”, i *Diversity, Divergence, Dialogue*, red. Katharina Toeppe, Hui Yan, og Samuel Kai Wah Chu, Lecture Notes in Computer Science (Cham: Springer International Publishing, 2021), 285–300, https://doi.org/10.1007/978-3-030-71305-8_23.

³⁰ Frings-Hessami (2018), 167.

“(...) records that document a profound incident, or series of events, and that cause psychological distress to the person working with or accessing these records.”³¹ De er de første til at undersøge arkivarers oplevelse med at arbejde med potentielt traumatiserende records og finder bl.a., at 78,1% af de 112 adspurgte arkivarer, der havde arbejdet med traumatiserende records, fik symptomer fra post-traumatic stress disorder. De tre hyppigst angivne symptomer var “Emotional exhaustion”, “Intense sadness” og “Intrusive thoughts”. Derfor appellerer Sloan m.fl. til, at det undersøges yderligere, samt at der sættes fokus på mødet med “traumatic records” under uddannelsen af arkivarer.³²

Traumatiske oplevelser ved brug af records kan ifølge arkivarer ved Find and Connect, Nicola Laurent og Kirsten Wright, forekomme for “(...) people who are trauma survivors using the archives; people having a trauma reaction when reading the records held in archives; and staff being affected by the people or materials they work with (vicarious trauma).”³³ De er derfor fortalere for, at arkiver har værktøjer og principper til at håndtere records, der kan være traumatiserende ved at have en traumeinformeret praksis: “Trauma-informed practice is a strengths-based approach that recognises that every interaction with someone who has had a trauma experience can either cause further harm or lead to healing.”³⁴ De har udviklet et online kursus, hvor de udfolder, hvad en traumeinformeret praksis er, hvordan den kan se ud i arkiver, og hvordan arkivarer kan håndtere “vicarious trauma” (også kaldet “secondary trauma”).³⁵

I artiklen “Safety, Collaboration and Empowerment: Trauma-Informed Archival Practice” (2021) præsenterer Laurent og Wright en model for en traumeinformeret tilgang i arkiver. De argumenterer for, at en sådan tilgang er lig med en personcentreret tilgang i arkiverne, hvor der sættes fokus på de individer og grupper, records påvirker frem for records selv. De skriver: “No one can predict what records people will find traumatic, but everyone should recognize the affective nature and the potential trauma within any records.”³⁶ Modellen skal ses som inspiration, da alle institutioner må tilpasse den til deres egen praksis og ressourcer.

³¹ Katie Sloan, Jennifer Vanderfluit, og Jennifer Douglas, “Not ‘Just My Problem to Handle’: Emerging Themes on Secondary Trauma and Archivists”, *Journal of Contemporary Archival Studies* 6, nr. 1 (16. juli 2019): 3, <https://elischolar.library.yale.edu/jcas/vol6/iss1/20>.

³² Sloan m.fl. (2019), 7-9, 21-22.

³³ Nicola Laurent og Kirsten Wright, “A Trauma-Informed Approach to Managing Archives: A New Online Course”, *Archives & Manuscripts* 48, nr. 1 (27. januar 2020): 80, <https://doi.org/10.1080/01576895.2019.1705170>.

³⁴ Laurent og Wright (2020), 80, 83.

³⁵ Ibid, 83-84.

³⁶ Wright og Laurent (2021), 45, 59.

Personcentreret arkivteori og praksis

I 2022 udkom specialudgaven “Toward Person-Centred Archival Theory and Praxis” af det canadiske arkivfaglige tidsskrift *Archivaria*. Her lægger Jennifer Douglas, Mya Ballin og Sadaf Ahmadbeigi op til, at der skabes en fælles terminologi og forståelse for, hvad der nogle steder i den arkivvidenskabelige litteratur kaldes “human-” og andre steder “person-centred” arkivteori og praksis.³⁷ I specialudgaven definerer Douglas m.fl. en personcentreret tilgang “(...) in the context of archival theory and praxis broadly, as those that shift attention from the record, where it has traditionally been almost exclusively focused, to the people who create, keep, use, and are represented in records.”³⁸ Det betyder ikke, at de fjerner fokus fra records, men at det i stedet skal ligge på personer og records i fællesskab. Her bygger de på en stor mængde forskning, der har sat personer, samfund og fællesskaber i centrum på forskellig vis.³⁹ Blandt andet forskningen, der er præsenteret i kapitlet her.

Anna Sexton, Elizabeth Shepherd og Wendy Duff går så langt som til at kalde personcentreret arkivteori og praksis for et “fifth emerging paradigm”.⁴⁰ De mener, at arkiver, der arbejder ud fra en personcentreret tilgang, må anerkende den følelsesmæssige påvirkning, records kan have på record subjects samt brugerne og skaberne af records. Med udgangspunkt i Kirsten Wright og Nicola Laurents artikler hvor forholdet mellem records, traumer og sekundære traumer belyses, udfolder Sexton m.fl. records’ “traumatic potentiality”. Ifølge dem bærer records et traumatiserende potentiale, hvis de dokumenterer traumatiske oplevelser: “Trauma is, of course, an embodied experience and records therefore have the potential to trigger deep and painful psychological, emotional and physical responses in an encounter with them.”⁴¹ De mener, at det ikke blot drejer sig om en lille mængde records, men at “(...) any record which documents the power of an individual or a group over another individual or group carries traumatic potential”.⁴² Arkiverne indeholder derfor store mængder af records med traumatiserende potentiale. Sexton m.fl. mener derudover, at records også kan have den modsatte effekt, som de giver betegnelsen “reparative potentiality”. Bearbejdelsen af records kan

³⁷ Jennifer Douglas, Mya Ballin, og Sadaf Ahmadbeigi, “Call for Papers: Defining and Enacting Person-Centred Archival Theory and Praxis | *Archivaria*”, 18. juni 2021, <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/announcement/view/45>.

³⁸ Jennifer Douglas, Mya Ballin, og Jessica Lapp, “Introduction”, *Archivaria*, 2. december 2022, 5.

³⁹ For gennemgang af litteraturen, se Douglas m.fl. (2022), 7-12.

⁴⁰ Sexton m.fl. (2023), 2. De foregående paradigmer er Evidence, Memory, Identity og Community, se Cook (2013).

⁴¹ Sexton m.fl. (2023), 12.

⁴² Ibid.

altså være en lang og kompleks proces, der både kan indeholde traumatiserende og helende elementer.⁴³

Den danske arkivpraksis

De danske arkiver – med Rigsarkivet i spidsen – har ikke tradition for at følge de mest radikale arkivteoretiske nybrud. Lektor i historie, Marianne Rostgaard, finder, at den danske arkivpraksis kun i et begrænset omfang har taget tankerne fra det, Terry Cook døber et arkivteoretisk community-paradigme til sig.⁴⁴ Men med deltagelsen i det tværfaglige projekt Retten til egen historie (2022-2026) bevæger Rigsarkivet sig en smule uden for sine vante rammer. Projektet er under ledelse af Danmarks Forsorgsmuseum med deltagelse af Rigsarkivet, Københavns Professionshøjskole og TABUKA, og projektet giver særligt sårbare tidligere og nuværende anbragte mulighed for at få ekstra støtte i forbindelse med fremfindingen, læsningen og bearbejdningen af records. Visionen for projektet består af fem delelementer:

- 1) Det skal være kendt for nuværende og tidligere anbragte, at de har ret til at få indsigt i oplysningerne om dem selv i deres børnesagsakter,
- 2) Der skal tilbydes hjælp og støtte til nuværende og tidligere anbragte, så de kan finde børnesagsakterne,
- 3) Der skal tilbydes hjælp og støtte til nuværende og tidligere anbragte under læsningen og den efterfølgende bearbejdning af børnesagsakterne – det gælder både igangværende og afsluttende sager,
- 4) Det skal være muligt for børn og unge at medvirke aktivt under udarbejdelsen af egne børnesager, så de kan sætte deres eget aftryk i sagsakterne,
- 5) Sprogbrugen i børnesagsakter skal være respektfuld overfor dem, der skrives om.⁴⁵

⁴³ Sexton m.fl. (2023), 14-15.

⁴⁴ Rostgaard (2023), 37. I community-paradigmet er der bl.a. fokus på record subjects' rettigheder, så det ikke blot er arkivskaberen, der har rettigheder til records, men også dem, som er dokumenteret deri. Derfor tales der f.eks. om delt proveniens, hvor fortalerne mener, at record subjects bl.a. skal have medbestemmelse i forhold til, hvem der har adgang til records, se Cook (2013).

⁴⁵ "Læs om projektet og vores vision - Retten til egen historie", Retten til egen historie, set 1. februar 2024, <https://rettentilegenhistorie.dk/om-projektet/>.

Retten til egen historie forventer at hjælpe ca. 450-600 nuværende og tidligere anbragte med at søge og få aktindsigt, hvilket står i skarp kontrast til de over 61.000 egenaccess-anmodninger, Rigsarkivet har modtaget.⁴⁶ De får dermed fat i de mest sårbare brugere, så længe projektet løber; men når projektet når sin slutdato, og pengene er brugt op, er det kun projektets produkter, der står tilbage. Jeg ønsker at finde en model for, hvordan arkiver fremadrettet kan indrette sin praksis, så der bliver taget højde for brugerne – ikke som en undtagelse, men som en del af den daglige praksis.

Selvom Retten til egen historie støtter de mest sårbare brugere, kan det også være sårbart eller grænseoverskridende for andre mere ressourcestærke brugere at læse records omhandlende dem selv. Det kaster arkivarerne Jennifer Douglas og Allison Mills lys på i deres autoetnografiske undersøgelse af Douglas' oplevelse med at læse records om sin dødfødte datter og Mills' oplevelse med at læse records om familiemedlemmer på australske residential schools.⁴⁷ Ud over anbringelses- og adoptionssager, der har været i fokus i national og international forskningslitteratur, findes også andre typer personlige records som patientjournaler og straffesager i danske arkiver. Hvordan kan man forestille sig en hverdagslig arkivpraksis, hvor de offentlige danske arkiver tager højde for brugernes oplevelser med at læse records omhandlende dem selv, der ikke er skabt med det formål for øje? Hvordan kan arkiverne forberede brugerne på, hvad de kan finde og *ikke* kan finde? Det drejer sig om en brugergruppe, arkiverne ikke traditionelt har haft, og derfor har brugergruppen ikke forudsætninger for at have realistiske forventninger til, hvad arkivet indeholder og ikke indeholder; de kender ikke arkivernes ordnings- og registreringsprincipper, og de kender muligvis ikke til ordlyden i og formen på de records, arkivet indeholder.

Specialets positionering

Forskningen i tidligere anbragte, der tilgår records om deres anbringelser, beskæftiger sig altså med en række forskellige fokusområder. Frem til ca. 2015 er fokus på adgangen til records omhandlende tidligere anbragtes anbringelser, tilgængeliggørelsen af dem, samt tidligere anbragtes rettigheder i records og i tilgængeliggørelsesprocessen. Her dykkes ned i tidligere anbragtes ønsker og forventninger til records omhandlende deres anbringelser samt deres oplevelser med at læse dem. Forskningen giver et vigtigt indblik

⁴⁶ Peter Andersen, "De anbragte er kommet på danmarkskortet", Hus Forbi, maj 2023; Søgaard (2023).

⁴⁷ Jennifer Douglas og Allison Mills, "From the Sidelines to the Center: Reconsidering the Potential of the Personal in Archives", *Archival Science* 18, nr. 3 (1. september 2018): 257–77, <https://doi.org/10.1007/s10502-018-9295-6>.

i record subjects' tanker, følelser og forventninger, hvorfor den inddrages aktivt i kapitel 5.

Med udgangspunkt i den forudgående forskning udspringer et spirende, personcentreret arkivteoretisk paradigme, der søger at skabe en teoretisk ramme for forskningen. Paradigmet skal bl.a. rumme den nyligt opståede vinkel i forskningen om traumeinformerede tilgange, hvor der dykkes ned i records' traumatiserende potentiale.⁴⁸ Men ligesom med Terry Cooks fire foregående paradigmer, afløser et nyt paradigme ikke det foregående, da paradigmerne i stedet skal ses som overlappende og forbundne.⁴⁹ Specialet skriver sig ind i det personcentrerede paradigme med fokus på arkivbrugernes ønsker og behov, når de søger om adgang til egne personoplysninger. Hvilken rolle skal arkiverne spille i et personcentreret paradigme, og hvad med records? Selvom vi sætter personer i fokus i stedet for records, skal vi som Jennifer Douglas m.fl. slå fast fortsat inkludere og tage højde for records.⁵⁰ Derfor benytter jeg Viviane Frings-Hessamis Repurposed Archive Continuum Model for fortsat at inddrage records, mens modellen også tager højde for record subjects i records kontinuets. Modellen udfoldes i kapitel 4.

Retten til indsigt i egne personoplysninger og den danske arkivpraksis er udgangspunktet for specialet. Det er naturligvis ikke alle, der søger om indsigt i egne personoplysninger, som er tidligere anbragte, men i samklang med blandt andre Nicola Laurent, Kirsten Wright, Jennifer Douglas og Allison Mills argumenterer jeg for, at en stor gruppe records har traumatiserende potentiale. Derfor mener jeg, at en personcentreret, traumeinformeret dansk arkivpraksis kan være gavnlig for den nye, store brugergruppe, som søger indsigt i egne personoplysninger. Jeg tager dog i høj grad den tidligere og nuværende danske arkivpraksis in mente, da jeg er opmærksom på, at de mest radikale idéer får svært ved at finde fodfæste i en dansk arkivpraksis. Ved at analysere den danske arkivpraksis, retten til indsigt i egne oplysninger og den præsenterede forskningslitteratur finder jeg i kapitel 5 de fokuspunkter, som jeg mener, de offentlige danske arkiver bør have, når brugerne søger indsigt i egne personoplysninger. I kapitel 6 udfolder jeg et idékatalog over, hvilke tiltag arkiverne kan gøre for at imødekomme fokuspunkterne i en traumeinformeret og personcentreret praksis.

⁴⁸ Douglas m.fl. (2021).

⁴⁹ Cook (2013), 117.

⁵⁰ Douglas m.fl. (2022), 5.

3. Problemformulering

Med udgangspunkt i det fremspirende femte personcentrerede arkivteoretiske paradigme og The Repurposed Archive Continuum Model undersøger jeg, hvordan de offentlige danske arkiver kan implementere en personcentreret og traumeinformeret praksis, når arkivbrugere søger om adgang til egne personoplysninger.

4. Teori og metode

Ved brug af The Records Continuum Model og Viviane Frings-Hessamis reviderede version, The Repurposed Archive Continuum Model, analyseres retten til indsigt i egne personoplysninger. Med det formål at komme med forslag til arkivers fremtidige praksis, vil brugen af modellen “(...) always provide a critical way of assessing what is actually being done.”⁵¹ Hertil anvendes litteratur om de danske arkivers tidligere og nuværende praksis, bevarings- og kassationsbestemmelser samt ordningsprincipper. Derudover anvendes Rigsarkivet og 48 af § 7-arkivernes nuværende praksis, når personer søger om adgang til oplysninger om dem selv.

The Records Continuum Model

For at imødekomme fremkomsten af digital informationsforvaltning og overgangen fra fysiske til digitalt skabte records udviklede og teoretiserede Frank Upward The Records Continuum Model i slutningen af 1990'erne i tæt samarbejde med sine kolleger Sue McKemmish og Liva Iacovino.⁵² Modellen rummer både digitalt skabte og fysiske records, modsat tidligere modeller, der udelukkende er skabt til en verden med fysiske records. Et eksempel er den amerikanske livscyklus model, som inddeler records' livstid i tre faser med en skarp opdeling mellem records management og arkivteori. I den skabes records og er i aktivt brug hos arkivskaber, dernæst bliver records mindre aktivt brugt i en administrativ arkivsamling, og slutteligt er records inaktive og bliver enten kasseret eller bevaret af en arkivinstitution.⁵³ De danske arkivers praksis kan stadig i høj grad siges at stemme overens med livscyklusmodellen bortset fra, at Rigsarkivet godkender offentlige myndigheders IT-systemer før, de tages i brug af hensyn til bevaringen af records.⁵⁴ Sue McKemmish og Frank Upward ønsker at gøre op med den skarpe opdeling mellem “records”, der er i administrativ brug, og “arkivalier”, som er indkommet på et arkiv, da de i stedet ser records som “archival documents” gennem hele deres levetid. Det gør de bl.a. ved ikke at inddele records' liv i separate faser, hvor forskellige

⁵¹ Sue McKemmish, Franklyn Herbert Upward, og Barbara Reed, “Records Continuum Model”, i *Encyclopedia of Library and Information Sciences*, 3. udg. (CRC Press, 2009), 4454.

⁵² Frank Upward, “Structuring the Records Continuum Part One. Post-Custodial Principles and Properties”, *Archives & Manuscripts*, 1. november 1996, 268-285; Frank Upward, “Structuring the Records Continuum Part Two. Structuration Theory and Recordkeeping”, *Archives & Manuscripts*, 1. maj 1997, 10-35.

⁵³ Terry Cook, “What Is Past Is Prologue: A History of Archival Ideas Since 1898, and the Future Paradigm Shift”, *Archivaria* 43 (Spring 1997): 26; Upward (1996), 276.

⁵⁴ Ann-Sofie Klareld og Marianne Paasch, “A Continuum of Recordkeeping?”, i *The Nordic Model of Digital Archiving*, af Greg Bak og Marianne Rostgaard (Taylor & Francis, 2023), 61, <https://doi.org/10.4324/9781003325406-5>.

faggrupper har ansvaret for dem, og i stedet se records som en del af et records continuum, der ikke behøver at bevæge sig lineært frem og har flydende grænser.⁵⁵ Det bliver et opgør med Sir Hillary Jenkinsons syn på, at når records først indlemmes i et arkiv, skal de forblive uændrede for at bevare deres evne til at bevise en handling. Dermed sker også et skifte i arkivarens rolle fra objektiv og passiv beskytter af arkivalier i livscyklusteorien til aktiv former af records i løbet af hele records kontinuet.⁵⁶

The Records Continuum Model defineres som "(...) a consistent and coherent regime of management processes from the time of the creation of records (and before creation, in the design of recordkeeping systems), through to the preservation and use of records as archives."⁵⁷ Records Continuum-modellen består af fire cirkler med et fælles midtpunkt, hvor hver cirkel er en dimension. Fra midten: Create, Capture, Organise og Pluralise.⁵⁸ Records bevæger sig ikke lineært fra én dimension til en anden, men kan bevæge sig forskelligartet mellem dimensionerne.

I Create-dimensionen sker de handlinger, som bliver dokumenteret. Her er der tale om enkeltstående dokumenter uden relationer til andre dokumenter, hvorfor de endnu ikke kan defineres som records. I den anden dimension, Capture, bliver dokumenterne indlemmet i et journalsystem, hvor der tilføjes metadata, som gør, at records bliver til. Her kan records fungere som bevis for de handlinger, de dokumenterer. I Organise-dimensionen er records et bevis for organisationens handlinger på et overordnet niveau og indgår i organisationens arkiv. I den sidste dimension, Pluralise, er records uden for den organisation, de er skabt i, og her kan de bidrage til samfundets kollektive erindring samt anvendes til flere forskellige formål.

Ud over modellens fire dimensioner findes også fire akser: på Recordkeeping containers-aksen kortlægges det, hvor, og som en del af hvilken samling, records opbevares. På Identity-aksen er de aktører, som har med records at gøre. De handlinger, aktiviteter, funktioner og formål records repræsenterer findes på Transaction-aksen, og på Evidence-aksen ses records' kvaliteter som bevisførelse for handlinger og deres rolle i organisationens eller samfundets kollektive erindring.⁵⁹

⁵⁵ Cook (1997), 39.

⁵⁶ Ibid, 23, 40.

⁵⁷ Sarah J. A. Flynn, "The Records Continuum Model in Context and Its Implications for Archival Practice", *Journal of the Society of Archivists* 22, nr. 1 (april 2001): 80, <https://doi.org/10.1080/00379810120037522>.

⁵⁸ For modellen se McKemmish m.fl. (2009), 4450.

⁵⁹ Upward (1996); Upward (1997); Frings-Hessami (2018), 159-160; McKemmish m.fl. (2009), 4450-51.

Da Records Continuum-modellen er mest brugbar “(...) when it is made to dance”,⁶⁰ og en lineær analyse reducerer den dynamiske vekselvirkning mellem modellens dimensioner og akser, er analysen ikke inddelt kontinuerligt efter kontinuets dimensioner.⁶¹ Jeg tager derimod udgangspunkt i forskellige aspekter af modellen, da modellen gør det muligt at anskue records fra mange forskellige vinkler. Modellen kan bidrage til at blottlægge sammenhænge og relationer mellem forskellige dimensioner, tematikker og processer, hvor records håndteres. Derfor giver den en mere dynamisk måde at diskutere records på. Det er ikke en totalbeskrivelse af informationsforvaltningen og arkivers praksis, specialet bidrager med. Jeg forsøger i stedet at skabe et helhedsbillede af retten til indsigt i egne personoplysninger.

Recordsbegrebet i specialet

Recordsbegrebet anvendes i specialet med udgangspunkt i brugen af begrebet inden for The Records Continuum Model. I en dansk kontekst kan begrebet f.eks. dække over arkivalier, journaler, dokumentation, registre og protokoller. Recordsbegrebet bruges som et paraplybegreb, der udviser grænserne mellem faggrupper, institutioner og vareretægt. På dansk anvendes arkivaliebegrebet i højere grad end recordsbegrebet, men arkivaliebegrebet kan lede tankerne mod afviklet dokumentation og data, der blot opbevares i et arkiv. Ifølge Records Continuum-modellen kan records derimod også findes uden for arkivinstitutioner og har en – i princippet – uendelig levetid; de er “(...) always in a process of becoming.”⁶² Ifølge arkivar Barbara Reed betyder det, at selvom indholdet af records muligvis er statisk, formes de kontinuerligt for hver gang, de bruges af nye personer og indgår i nye sammenhænge: “There are points of stasis in the record, but from those points the network of connections continues to radiate outwards for the whole of the existence of the record.”⁶³ For at opretholde records’ autenticitet, troværdighed og anvendelighed gennem hele deres levetid dokumenteres records’ brug og relationer i metadata.⁶⁴

⁶⁰ McKemmish m.fl. (2009), 4454.

⁶¹ Barbara Reed, “Reading the Records Continuum”, *Archives & Manuscripts*, 1. maj 2005a, 22.

⁶² Sue McKemmish, “Are Records Ever Actual?”, i *The Records Continuum: Ian Maclean and Australian Archives First Fifty Years*, red. Sue McKemmish og Michael Piggott (Melbourne: Ancora Press, 1994), 200; Marianne Paasch, “Gemt eller glemt?: En undersøgelse af recordsbegrebets betydning for fremtidens informationsforvaltnings- og arkivpraksisser” (Aalborg Universitetsforlag, 2018), 116–117.

⁶³ Barbara Reed, “Records”, i *Archives: Recordkeeping in Society*, af Susan Marilyn McKemmish m.fl. (Charles Sturt University, 2005b), 128.

⁶⁴ Ibid.

Ifølge forsker Marianne Paasch hverken kan eller skal records defineres endegyldigt, da “(...) records er konstant i forandring og påvirkes kontinuerligt af deres omgivelser”, derfor skal records “(...) forstås i den kontekst, hvori de skabes og genskabes – en proces, der i princippet fortsætter uendeligt.”⁶⁵ Hun drager en parallel til historiefagets funktionelle kildebegreb, idet hun mener, at records ikke er noget i sig selv, men bliver det på baggrund af de spørgsmål, vi stiller dem.⁶⁶ Ligesom Reed og Paasch anskuer jeg ikke records som fastlåste genstande bevaret i et arkiv men i stedet som foranderlige og dynamiske objekter, der påvirkes af deres kontekst: De formes og omformes kontinuerligt gennem kontinuet – både før og efter de kommer på arkiv.

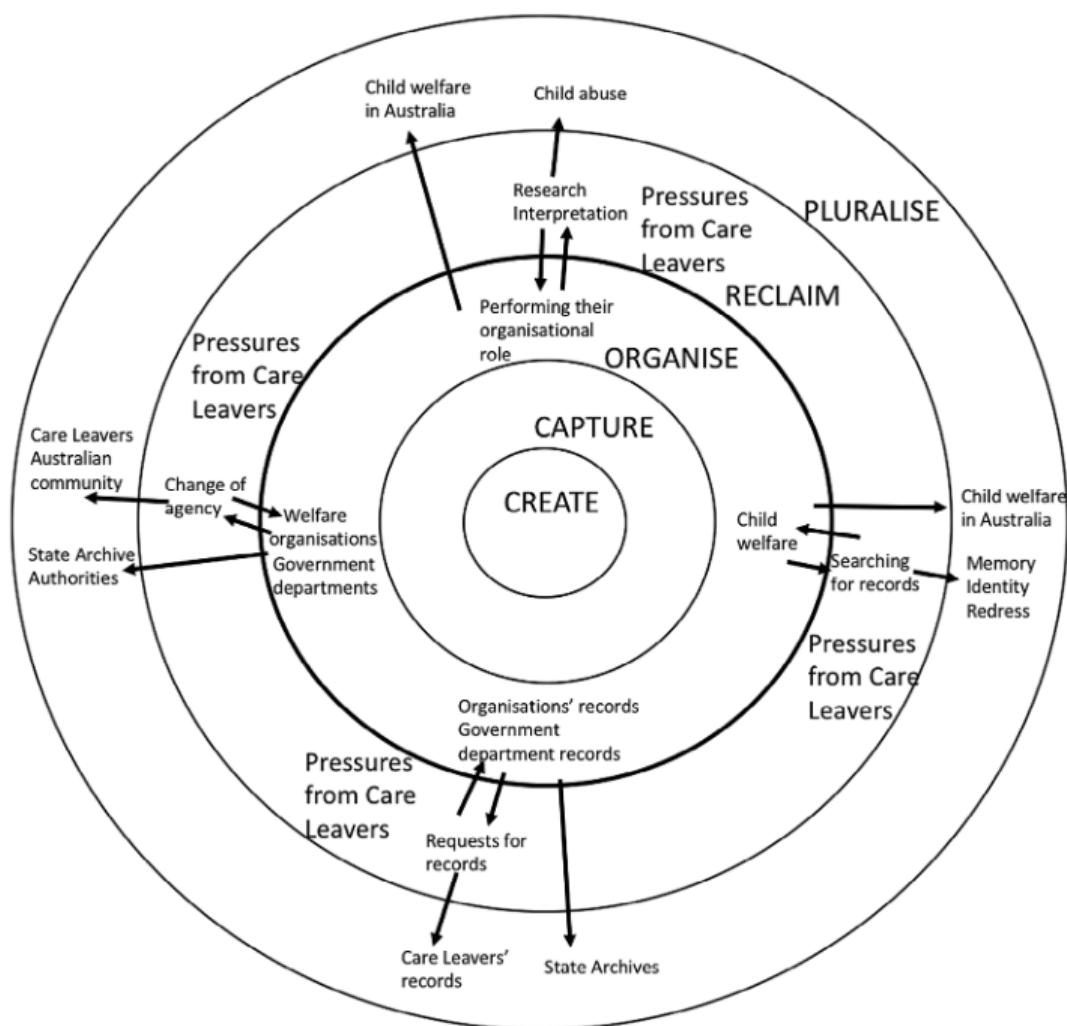
Videreudvikling af The Records Continuum Model

Frank Upwards Records Continuum Model er den mest udbredte continuum-model, og den er senere videreudviklet og nyfortolket til forskellige formål; modellen er så at sige også “always in a process of becoming”. Her er Viviane Frings-Hessamis model én af dem.⁶⁷ Hun bruger Upwards Records Continuum til at analysere de processer, australiere, der var anbragt i løbet af det 20. århundrede, går igennem, når de vil tilgå records om deres anbringelser. På baggrund af det tilføjer hun en dimension, Reclaim, som hun placerer mellem dimensionerne Organise og Pluralise for at vise, hvornår det finder sted.

⁶⁵ Paasch (2018), 24.

⁶⁶ Ibid, 23-25.

⁶⁷ Viviane Frings-Hessami har desuden lavet en Appropriated Archives Continuum Model med udgangspunkt i Khmer Rouges Tuol Sleng arkiv, se Viviane Frings-Hessami, “Looking at the Khmer Rouge Archives through the Lens of the Records Continuum Model: Towards an Appropriated Archive Continuum Model”, *Information Research* 22, nr. 4 (2017), <https://www.informationr.net/ir/22-4/paper771.html>.

Figur 1 Viviane Frings-Hessamis Repurposed Archive Continuum Model, hvor kontinuet ses både med og uden tilføjelsen af Reclaim-dimensionen (Frings-Hessami (2018), 164).

I Reclaim-dimensionen lægger tidligere anbragte et pres på de organisationer, der opbevarer records om deres anbringelser, og det er det udefrakommende pres, som fører til en repurpose af arkivet. Ifølge Frings-Hessami er netop det udefrakommende pres modellens vigtigste og nytilkomne element. Det medfører bl.a., at historieskrivningen i Pluralise-dimensionen om børneforsorgen i Australien, der tidligere er skrevet udelukkende fra et institutionsperspektiv, bliver mere nuanceret, da tidligere anbragtes records også kan anvendes som bevis for f.eks. misbrug og svigt.⁶⁸

På Identity-aksen sker et skifte fra, at det er de organisationer, som har skabt eller ligger inde med records, der har agens, til, at det er det pres, som tidligere anbragte lægger på organisationerne, der forårsager handling: "The processes are driven by the

⁶⁸ Frings-Hessami (2018), 163-166.

Care Leavers who are reclaiming the records as their own.”⁶⁹ På Records containers-aksen fører tidligere anbragtes anmodning om at se records om dem selv til, at de i Pluralise-dimensionen på Records-aksen både kan være i de tidligere anbragtes varetægt, men også i offentlige arkivers. På Transaction-aksen søger tidligere anbragte efter records omhandlende deres anbringelse med det formål at bruge records til identitets- og erindringsarbejde samt til at opnå retfærdighed over fortidens svigt. De tidligere anbragtes reclaim bevirker, at de på Evidence-aksen kan skabe deres egen fortolkning af records. Det fører til, at records nu i Pluralise-dimensionen kan bruges til det modsatte formål, end de blev skabt, nemlig som bevis for organisationernes manglende omsorg over for de anbragte.⁷⁰

I en artikel hvor arkivteoretiker Michael Karabinos tester The Records Continuum Model på the Foreign and Commonwealth Offices Migrated Archives kritiserer han Frings-Hessamis bearbejdede model.⁷¹ Han mener, at hendes Reclaim-dimension kan defineres som en re-kreation, hvorfor det, ifølge ham, hører til Create-dimensionen. Derudover påpeger han, at Frings-Hessamis placering af Reclaim-dimensionen mellem Organise og Pluralise leder tankerne mod en lineær analyse af kontinuet, som han understreger frarådes af Records Continuum-modellens ophavspersoner.⁷² Selvom Frings-Hessami dedikerer en artikel til at kritisere Karabinos test af The Records Continuum Model, undgår hun at svare på hans kritik.⁷³ I stedet laver hun sin egen analyse af Karabinos case med brug af sin model. Hun finder ligheder mellem det pres, tidligere anbragte lagde på organisationer for at få fat i records omhandlende dem selv, og det pres Mau Mau-veteranerne, deres advokater og menneskerettighedsgrupper i Kenya lagde på Storbritanniens regering for at få dem til at åbne arkivet. Desuden forsøger nogle af Storbritanniens tidligere besiddelser at få deres arkiver tilbage, ligesom tidligere anbragte også ønsker at gøre records om dem selv til deres egne. Derfor mener hun, at der også er tale om et reclaim, som hun vælger at illustrere med en kurvet pil i stedet for at tilføje en cirkel, som hun gør i sin oprindelige udgave af The Repurposed Archive

⁶⁹ Frings-Hessami (2018), 163.

⁷⁰ Ibid, 163-166.

⁷¹ The Foreign and Commonwealth Office Migrated Archives er et arkiv, der består af records fra over 30 af Storbritanniens tidligere kolonier, som Storbritanniens udenrigsministerium beholdt efter, at besiddelserne fik deres selvstændighed. Arkivet blev først offentligt kendt i 2011.

⁷² Michael Karabinos, “In the Shadows of the Continuum: Testing the Records Continuum Model through the Foreign and Commonwealth Office ‘Migrated Archives’”, *Archival Science* 18, nr. 3 (1. september 2018): 210, <https://doi.org/10.1007/s10502-018-9292-9>.

⁷³ Viviane Frings-Hessami, “The Flexibility of the Records Continuum Model: A Response to Michael Karabinos’ ‘in the Shadow of the Continuum’”, *Archival Science* 20, nr. 1 (1. marts 2020): 51–64, <https://doi.org/10.1007/s10502-019-09316-w>.

Continuum Model.⁷⁴ Hun lægger sig altså ikke fast på én bestemt måde at illustrere sin model, som i stedet tilpasses til den case, modellen anvendes på.

Reclaim og retten til indsigt i egne personoplysninger

Arkivar og forsker, Michael Piggott opfordrer til, at Records Continuum-modellens ophavspersoners påstand om, at den "(...) is a worldview, that it can be read into any era, that it is era independent and relevant across cultures" udfordres.⁷⁵ Derfor tester jeg Records Continuum-modellen i en dansk kontekst. Modellen kan "(...) claim to be a genuine continuum model in that it can be used to address the past, the present, and the future."⁷⁶ Derfor sætter jeg fokus på arkivers fremtidige praksis, når brugerne søger indsigt i egne personoplysninger ved at se tilbage på den fortidige og nutidige danske arkivpraksis.

Jeg mener, at lovændringen, der førte til retten til indsigt i egne personoplysninger, er et udtryk for, at der er sket en skelsættende, samfundsmæssig ændring i opfattelsen af, hvem records tilhører: Vi er gået fra ikke at sætte spørgsmålstegn ved, at records tilhører de myndigheder, der har produceret dem, til, at de personer, records omhandler, føler et ejerskab over dem, og dermed finder jeg, at der er sket et reclaim i forbindelse med lovændringen. Da det er helt i Records Continuum-traditionens ånd, at modellen revideres, når der sker gennemgribende ændringer som den, der har fundet sted i den danske kontekst, finder jeg det passende at anvende Frings-Hessamis Repurposed Archive Continuum Model.

Tilføjjelsen af Reclaim-dimensionen bringer ifølge Frings-Hessami:

"(...) the focus of attention onto the special processes that need to be implemented when searching for records about Care Leavers among the organisational records and when releasing records to them. These processes should be different from the processes that records-holding organisations use for other types of records."⁷⁷

Dimensionen er altså anvendelig, når vi – på linje med det nye personcentrerede paradigme – sætter fokus på brugernes ønsker og behov i forbindelse med anmodningen om

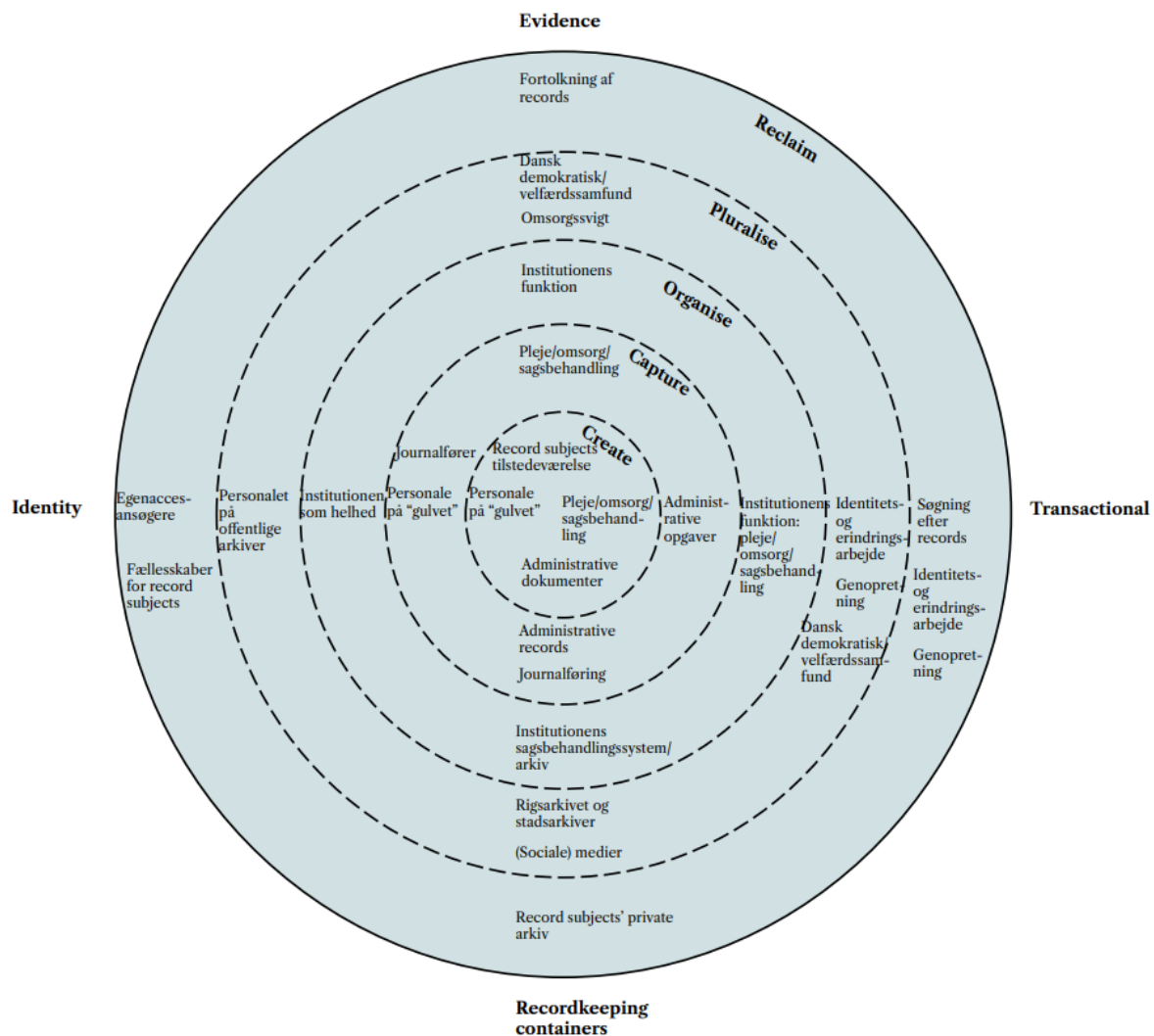
⁷⁴ Frings-Hessami (2020), 59-62.

⁷⁵ Michael Piggott, *Archives and Societal Provenance: Australian Essays* (Elsevier, 2012), 185.

⁷⁶ Mckemmish m.fl. (2019), 4456.

⁷⁷ Frings-Hessami (2020), 59.

egenaces. Selvom en af pointerne ved Continuum-modellen er, at records kan bevæge sig frem og tilbage mellem dimensionerne, omplacerer jeg alligevel Reclaim-dimensionen, så den er yderst i stedet for Frings-Hessamis placering af dimensionen mellem Organise og Pluralise. Eftersom hun selv har illustreret dimensionen med en pil i Michael Karabinos case, vurderer jeg, at den kan placeres og illustreres på baggrund af den case, der undersøges. Da arkivlovens ret til indsigt i egne oplysninger først gør sig gældende efter, at records er indlemmet i et offentligt arkiv, giver det mening at placere Reclaim-dimensionen efter Pluralise. Min version kan ses på figur 2.

Figur 2 Min version af Viviane Frings-Hessamis Repurposed Archive Continuum Model sat ind i konteksten af retten til indsigt i egne personoplysninger.

For at udvikle et forslag til en fremtidig, personcentreret praksis, når brugerne søger om egenaces, retter jeg et særligt fokus på Reclaim og dens samspil med Pluralise-dimensionen. Samtidig ønsker jeg også at undersøge, om brugen af modellen tilfører værdi, hvilket jeg runder specialet af med at vurdere.

5. Mødet med records

Når egenacesansøgerne bestiller og får adgang til records om dem selv som følge af retten til indsigt i egne personoplysninger opstår et møde mellem den tidligere praksis på informationsforvaltnings- og arkivområdet og brugernes forventninger. Den tidligere praksis former records: hvordan de ser ud, er ordnet, sproget i dem, om de overhovedet er bevaret – og hvis ja, hvor? Samtidig fremgår det af forskningslitteraturen, at tidligere anbragte har en lang række forventninger, håb og ønsker til, hvad records om deres anbringelser kan bidrage med til deres liv. Kan de forventninger indfries i mødet med records, og hvordan kan en fremtidig arkivpraksis se ud, så den kan skabe harmoni mellem den tidligere informationsforvaltnings- og arkivpraksis og egenacesansøgernes forventninger? Eftersom forskningen primært behandler tidligere anbragtes møde med records omhandlende dem selv, er det den forskning, specialet tager udgangspunkt i. Selvom retten til indsigt i egne personoplysninger gør sig gældende for alle typer records, har vi ikke viden om, hvordan record subjects reagerer på at læse deres domme, straffe-, skilsmisssager eller andre typer af personsager. Jeg antager dog, at flere af de fundne forventninger i litteraturen kan overføres til andre typer af records, da jeg mener, at alle dem, der søger om egenaces, har det til fælles, at de ønsker at finde svar og få opklaret uklarheder fra fortiden.

The Repurposed Archive Continuum Model anvendes som redskab til at skabe et helhedsbillede af retten til indsigt i egne personoplysninger, og eftersom lovændringen er helt central i specialet, præsenteres den først med udgangspunkt i Pluralise og Reclaim-dimensionerne. Jeg argumenterer for, at en ændring i den offentlige opinion skabte grobund for ændringen af arkivloven, hvilket ledte til borgernes reclaim af egne personoplysninger. Med lovændringen følger forventninger. Det er blandt andet forventninger til, at records eksisterer, hvilket de offentlige arkivers bevaringsstrategi er afgørende for. Afsnittet fokuserer derfor på samspillet mellem Organise, Pluralise og Reclaim-dimensionerne. Det kan være en praktisk og følelsesmæssig udfordring for brugerne at søge adgang til records, hvilket arkivernes ordningsprincipper og praksis har indflydelse på. Det dykker det efterfølgende afsnit ned i på tværs af alle kontinuets dimensioner med fokus på Pluralise og Reclaim. Kapitlets sidste afsnit går også på tværs af alle kontinuets dimensioner og har igen et fokus på Pluralise og Reclaim. Her udfoldes den kløft, der kan være mellem brugernes forventninger til records og realiteten af records ud fra informationsforvaltningspraksissen og arkivernes praksis. Til slut i kapitlet

samler jeg op på, hvilke fokuspunkter jeg finder, at de offentlige danske arkiver bør forholde sig til i en fremtidig personcentreret og traumeinformeret praksis, når brugerne søger adgang til egne personoplysninger.

Retten til indsigt i egne personoplysninger

Ifølge Sue McKemmish, Frank Upward og Barbara Reed består Pluralise-dimensionen ikke blot af records' liv uden for den organisation, de er skabt i. "Recordkeeping does not occur in a social, cultural and political void", hvorfor samfundets syn på informationsforvaltning og den sociale, kulturelle og politiske ramme herfor også findes her.⁷⁸ Derfor retter jeg opmærksomheden mod det, der finder sted i Pluralise og Reclaim-dimensionerne, som påvirker indførslen af retten til indsigt i egne personoplysninger, som jeg mener bevirker, at der også i min kontekst er et Reclaim.

Den 7. oktober 2020 fremsatte daværende kulturminister, Joy Mogensen, lovforslaget om ændringen af arkivloven, der gav borgerne ret til indsigt i egne personoplysninger, som er afleveret til et offentligt arkiv. Lovforslaget har to hovedpunkter, hvoraf det første er: "At der indføres en ret for alle borgere til indsigt i egne personoplysninger, som fremgår af sager, der er afleveret til de offentlige arkiver. Dette gælder for offentlige arkivalier og for visse private arkivalier."⁷⁹ Andet hovedpunkt er: "At denne ret gøres betalingsfri for borgerne på alle de offentlige arkiver."⁸⁰

Inden lovændringen sikrede arkivlovens § 42 med udgangspunkt i GDPRs artikel 2, stk. 1, at alle har ret til indsigt i egne personoplysninger i records, efter de er overført til et arkiv, hvis de er digitalt skabt ved brug af automatisk databehandling eller ikke-automatisk behandling og findes i et digitalt register. Det er derfor de offentlige arkivers store mængde af fysiske "ikke umiddelbart tilgængelige" records (papirarkivalier), som lovændringen rammer.⁸¹ Den almindelige tilgængelighedsfrist for offentlige records er, når de er 20 år gamle, hvilket gælder for records skabt eller indhentet af den offentlige forvaltning og domstolene. Indeholder records til gengæld private oplysninger om enkeltpersoners f.eks. økonomiske forhold, er de først tilgængelige, når de er 75 år gamle.⁸²

⁷⁸ McKemmish m.fl. (2009), 4451.

⁷⁹ Joy Mogensen, "Til lovforslag nr. L 18. Skriftlig fremsættelse" (Folketinget, 7. oktober 2020), https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/l18/20201_l18_fremsaettelsestale.pdf.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Kulturministeriet, "Bekendtgørelse af arkivloven", LBK nr 1201 af 28/09/2016 (2016), § 42, <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2016/1201>; Mogensen (2020), 3-5.

⁸² "Arkivloven", § 22 og 23.

For private records gælder det, at Rigsarkivet eller § 7-arkiverne bestemmer en tilgængelighedsfrist i samarbejde med den afleverende part.⁸³

Alle kan søge om tilladelse til at se ikke umiddelbart tilgængelige records ved i en ansøgning at begrunde, hvad vedkommende skal bruge dem til. Får ansøgeren lov til at se dem, fastsætter arkivet krav til brugen, sådan at de kun bruges til det angivne formål.⁸⁴ Det var den proces, egenaccessansøgere skulle igennem, hvis de ønskede at se fysiske records med oplysninger om dem selv, inden lovændringen gav dem ret til det. Eftersom de selv var part i sagen, fik de i 98% af tilfældene tilladelse til at tilgå de ikke umiddelbart tilgængelige records. Forud for lovændringen modtog Rigsarkivet ca. 1900 anmodninger om egenaccess pr. år, og de tog 540 kr. pr. time for at behandle sagerne. Modsat Rigsarkivet havde § 7-arkiverne ikke hjemmel til at opkræve betaling for servicen.⁸⁵ Forud for lovændringen var det altså ikke umuligt for borgerne at tilgå oplysninger om dem selv i de offentlige arkiver, men med den bliver det gratis samt en ret-tighed frem for noget, de skal søge tilladelse til.

Jeg finder, at der under lovgivningsarbejdet især fremføres to argumenter for, hvorfor lovgivningsændringen skal vedtages. For det første lægges der fra flere sider vægt på, at borgerne har ret til adgang til deres egne – og her slår de streg under egne – personoplysninger. For det andet at adgangen især er vigtig for tidligere anbragte, som kan bruge oplysningerne til at få et overblik over og et indblik i deres barndom.

Fra samfundets til borgernes records

I forslaget til loven om ændring af arkivloven skriver regeringen: “Det er regeringens opfattelse, at borgerne skal have en ret til at få indsigt i egne personoplysninger, og dette ikke skal være begrænset af betalinger, tilladelser eller afhænge af typen eller alderen af arkivalierne, hvor oplysningerne forefindes.”⁸⁶ Under 1. behandling af lovforslaget tilslutter ordførerne fra Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Det Konservative Folkeparti sig regeringens forslag og argument. Ordfører Kasper Sand Kjær fra Socialdemokratiet siger:

⁸³ “Arkivloven”, § 46.

⁸⁴ Ibid, § 30, § 40-41.

⁸⁵ “Arkivloven”, § 30; “L 18 Forslag til lov om ændring af arkivloven (1. behandling)”, Folketinget, 10. november 2020, <https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/L18/BEH1-13/forhandling.htm>; Kulturministeriet, “Forslag til lov om ændring af arkivloven (Ret til indsigt i egne personoplysninger)”, nr. L 18, Tillæg A Folketingstidende (2020a), 10, https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/l18/20201_l18_som_fremsat.pdf.

⁸⁶ Kulturministeriet (2020a), 10.

“Som det er i dag, har Rigsarkivet mulighed for at opkræve betaling for identificering af arkivalier, når en borger søger om tilladelse til adgang til ikke umiddelbart tilgængelige arkivalier. (...) De sager vil med det her lovforslag blive både gratis og basere sig på en egentlig rettighed til oplysningerne, frem for at borgeren skal ansøge om dispensation fra reglerne.”⁸⁷

Kjær fremhæver altså, at borgerne får en egentlig rettighed til oplysningerne, at det er deres. Det samme understreger Mona Juul fra Det Konservative Folkeparti: “(...) borgerne får ret til indsigt i deres egne personoplysninger, som flere har nævnt, altså med vægt på egne, når disse fremgår af dokumenter afleveret på arkiv.”⁸⁸ Morten Messerschmidt fra Dansk Folkeparti pointerer, at den nye lov “(...) tager højde for alle de hensyn, der skal være i et moderne samfunds behandling af borgernes data, og at borgerne selvfølgelig vederlagsfrit skal have adgang hertil.”⁸⁹ Dansk Folkeparti ser det altså som en selvfølgelighed i det moderne samfund, at borgerne har adgang til “borgernes data”. En selvfølgelighed, som Radikale Venstres ordfører, Zenia Stampe, sætter spørgsmålstegn ved, hvorfor ikke altid har været en rettighed: “(...) når man læser forslaget i dag, kan man undre sig over, at det ikke har været sådan tidligere, altså at man selvfølgelig havde ret til indsigt i sin egen sag og også en indsigt, der ikke kræver, at man skal have penge på lommen.”⁹⁰ Joy Mogensen rundter 1. behandlingen af: “En ret til egne oplysninger er noget, som alle bør have.” Videre tilføjer hun, at “(...) det virker forkert, at man skal søge om det, der vedrører en selv.”⁹¹ Siden indsigtsretten allerede er gældende for digitalt skabte records, giver det ikke mening, at rettigheden ikke også gælder fysiske records.

Det, at Stampe undrer sig over, at det ikke altid har været sådan, og at Mogensen synes, “det virker forkert”, at borgere skal søge om adgang til deres egne personoplysninger, mener jeg, er et udtryk for, at der er sket et skifte i tankegangen om, hvem records tilhører, og hvordan de skal håndteres – også når de er på et offentligt arkiv. Det betyder, at sociale og politiske strømninger påvirker arkivers praksis. En praksis, der ikke tidligere i særlig høj grad har taget højde for de personer, der skaber, bruger, arbejder med og er dokumenteret i records. Og en praksis hvor man ikke har tænkt på records med personoplysninger som “borgernes data”, men i stedet som samfundet eller

⁸⁷ 1. behandling (2020)

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Ibid.

arkivskaberens data, der kan stilles til rådighed for borgere, myndigheder og forskere.⁹² Det er derfor en radikal ændring i måden at tænke på record subjects' rettigheder i records. Inden for arkivteori og praksis har fokus traditionelt været på, hvordan arkivers praksis undgår at påvirke records under indsamlingen, beskrivelsen af og opbevaringen af records, så de kan bruges som troværdigt bevis for de handlinger, de repræsenterer. Det er det, Terry Cook kalder det første arkivvidenskabelige paradigme under navnet evidence, som de danske arkivers praksis primært slægter.⁹³ Records er altså heller ikke bevaret og ordnet på en måde, som stemmer overens med, at det er borgernes data, hvilket jeg vender tilbage til.

Regeringen, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Det Konservative Folkeparti lægger under 1. behandlingen op til, at der bør ske en gennemgribende revision af arkivloven, som de pointerer, ikke er revideret siden 2003. Den stigende digitalisering af samfundet og databeskyttelsesforordningen gør den nuværende arkivlov utidssvarende.⁹⁴ Og det er især en af grundtankerne bag GDPR, der har ført til lovændringen; at det er borgernes egne data, og det gælder også de oplysninger virksomheder eller myndigheder har registreret om dem.⁹⁵

“Alle skal have retten til at kende deres egen historie”

Den anden store sociale og politiske strømning, jeg finder, spiller ind i fremsættelsen af lovforslaget, drejer sig om tidligere anbragte og udsatte borgere. Det fokus er bl.a. opstået ud af de forskellige historiske udredninger om forsorgen og særfor sorgen i Danmark og den officielle undskyldning til godhavnsdrene. Men historiske udredninger opstår ikke ud af ingenting. Godhavnsdrene fremsatte gennem Landsforeningen Godhavnsdrene klager over forholdene på Godhavn Dreng- og Lærlingehjem samt 18 andre børnehjem i perioden 1945-1976.⁹⁶ Klagerne, presset fra foreningen og den store medieopmærksomhed ledte til udredningsarbejdet, der i sidste ende medførte statsminister Mette Frederikssens undskyldning på vegne af Danmark.

⁹² Douglas m.fl. (2022), 5; Elisabeth Bloch, “Stadsarkivar: Forslag til ny arkivlov forskelsbehandler borgere og kommuner”, Altinget, 15. april 2020, <https://www.altinget.dk/kultur/artikel/stadsarkivar-forslag-til-ny-arkivlov-forskelsbehandler-borgere-og-kommuner>.

⁹³ Cook (2013), 97; Rostgaard (2023),

⁹⁴ 1. behandling (2020).

⁹⁵ “Grundlæggende om GDPR”, Datatilsynet, set 6. maj 2024, <https://www.datatilsynet.dk/hvad-siger-reglerne/vejledning/gdpr-univers-for-smaa-virksomheder/grundlaeggende-om-gdpr>.

⁹⁶ Rytter (2011), 27-28.

Det fremhæves flere gange, at udredningsarbejdet har påvirket fremsættelsen af lovforslaget. Charlotte Broman Mølbæk fra Socialistisk Folkeparti slår fast: “Dette lovforslag er tydeligvis kommet i kølvandet på statsministerens undskyldning til godhavnsdrene, og det var på tide, at de fik den undskyldning.”⁹⁷ De støtter op om lovforslaget, og hun fortsætter: “Vi skylder tidligere anbragte som godhavnsdrene, at når der begås svigt og overgreb i statens varetægt, må de pågældende borgere i det mindste have ret til at kunne få fuld aktindsigt i deres sag.”⁹⁸ Søren Søndergaard fra Enhedslisten mener, at lovforslaget “(...) er et skridt i den rigtige retning, som det er blevet sagt i forlængelse af diskussionen om godhavnsdrene.”⁹⁹ Med udgangspunkt i den historiske udredning om forholdene i særforso, der under daværende tidspunkt var under udarbejdelse, udtaler Kasper Sand Kjær fra Socialdemokratiet: “Der er vel ikke nogen, der er i tvivl om, at vi har mørke pletter i vores danmarkshistorie, når det kommer til de vilkår og forhold, som vi bød anbragte børn.”¹⁰⁰ Derfor mener han, at lovændringen kan blive en måde at komme de mørke pletter til livs: “Ligesom vi skal have hele den historie og de historier frem i lyset, skal vi også give de mennesker, det handler om, retten til at kende deres egen historie.”¹⁰¹

Under 1. behandlingen af lovforslaget fylder tidligere anbragte og hensynet til dem særligt meget. Mona Juul fra Det Konservative Folkeparti trækker tråde til tidligere sager: “Der har været for mange sager fremme om anbragte børn, som ikke har haft ret til indsigt i deres egen historie.”¹⁰² Flere lægger vægt på records’ vigtige betydning for netop den gruppe, da de ofte ikke har andre til at fortælle dem om deres barndom. Kasper Sand Kjær fra Socialdemokratiet siger:

“(...) alle skal have retten til at kende deres egen historie – og det er jo måske særligt for dem, der som børn er blevet anbragt uden for hjemmet, har været på børnehjem eller lignende. Det, at de nu får brikkerne til at kunne samle deres egen historie og få indsigt i den, er jo en vigtig del af at forstå, hvor det er, man selv kommer fra, og hvem man selv er.”¹⁰³

⁹⁷ 1. behandling (2020).

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ 1. behandling (2020); Petersen m.fl. (2022).

¹⁰¹ 1. behandling (2020).

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

Kim Valentin fra Venstre fremhæver også tidligere anbragte: “Ændringen vil f.eks. sikre, at borgere, der har været anbragt på et børnehjem (...) eller har været under særforsorgen, får en ret til at se deres egne oplysninger i sager på arkiv.”¹⁰⁴ Det samme fremhæver Charlotte Broman Mølbæk fra Socialistisk Folkeparti, der støtter op om lovændringen “(...) således at vi sikrer, at tidligere anbragte børn får ret til at få indsigt i deres egne personlige oplysninger uden begrænsning i forhold til betaling, tilladelser eller arkivaliernes alder og type.”¹⁰⁵ Netop at retten til oplysningerne skal gives uden begrænsninger er også vigtig for den daværende kulturminister, Joy Mogensen:

“Det er særligt vigtigt, at mennesker, der er blevet forurettet, har været udsat for overgreb eller simpelt hen er blevet fjernet fra den familie, som plejer at give en fortællingerne om, hvor man kommer fra, også sikres en ret til adgang til egne personoplysninger. (...) Disse mennesker skal ikke igennem den ekstra anstrengelse – og for nogen ydmygelse, hvis de får nej – ved at skulle søge dispensation.”¹⁰⁶

Hun understreger, at retten selvfølgelig skal gælde alle, men fremhæver alligevel ovenstående målgruppe som særlig vigtig for lovændringen.

Det er imidlertid interessant at undersøge, hvilke typer af records brugerne søger indsigt i egne personoplysninger i for at finde ud af, om lovændringen faktisk rammer den målgruppe, Mogensen ønsker. Som konsekvens af lovændringen strømmede det ind med ansøgninger, der rundede næsten 30.000 i 2021. I 2022 faldt antallet af ansøgninger til 13.735:

“Faldet ses først og fremmest i hovedkategorierne Uddannelsesdokumentation og Fødselstidspunkt, mens sager om børnehjemsophold, adoption, faderskab, straffesager m.v., som kræver omfattende sagsbehandling, har fastholdt det høje niveau fra 2021.”¹⁰⁷

¹⁰⁴ 1. behandling (2020).

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Rigsarkivet, “Årsrapport 2022”, 2022, 11.

At ansøgningerne om indsigt i de mere komplekse sager bibeholder sit høje niveau, tyder på, at lovændringen rammer den målgruppe, den var tiltænkt. I juli 2023 havde Rigsarkivet i alt modtaget 61.000 ansøgninger om egenacces siden lovændringen.¹⁰⁸

Lovændringen skaber forventninger

Lovgivningsarbejdet og lovændringen skaber forventninger blandt borgerne. For det første skaber den en forventning om, at der faktisk er nogle records, borgerne kan søge om adgang til ved de offentlige arkiver. For det andet at borgerne, og især tidligere anbragte, kan få noget positivt ud af at tilgå sine records. Men kan informationsforvaltningen og den danske arkivpraksis leve op til de forventninger egenaccesansøgerne har?

Offentlige arkivers bevaringsstrategi

Ifølge arkivloven er offentlige arkivers formål blandt andet “at sikre bevaringen af arkivalier, der har historisk værdi eller tjener til dokumentation af forhold af væsentlig administrativ eller retlig betydning for borgere og myndigheder,” og “at sikre muligheden for kassation af ikkebevaringsværdige offentlige arkivalier”.¹⁰⁹ Hvis det offentlige arkiv beslutter, at records er bevaringsværdige, overføres de derfor til Rigsarkivet eller et § 7-arkiv. Records bevæger sig altså mellem Organise og Pluralise-dimensionerne, hvilket har betydning for, hvilke records egenaccesansøgerne kan få adgang til.

Bevaringsstrategier

Størstedelen af alle de records, den offentlige forvaltning skaber, kasseres og overføres derfor aldrig til et offentligt arkiv. Nogle brugere vil derfor opleve, at de records, de håber at få adgang til, ikke eksisterer. Eftersom det hovedsageligt er personsager, som egenaccesansøgerne søger adgang til, er det relevant at undersøge danske arkivers bevarings- og kassationspraksis af den type records.

Enstypesager omhandlende personer fik særlig opmærksomhed under diskussioner om, hvilke records, der skulle bevares, og hvilke, der skulle kasseres i løbet af 1970'erne. Enstypesagerne er blandt andet personsager som straffesager, sociale sager samt sygejournaler, og indtil da var næsten alle af de typer records blevet kasseret. I

¹⁰⁸ Rigsarkivet (2022); Søgaard (2023).

¹⁰⁹ “Arkivloven”, § 4, § 7.

1970'erne blev de i stedet vurderet bevaringsværdige grundet deres indhold af "(...) væsentlige oplysninger om menneskers levevilkår og økonomi."¹¹⁰ Men det var ikke alle sagerne, som skulle bevares, og i stedet blev der valgt et repræsentativt udsnit. Bekendtgørelse nr. 201 af 29. april 1981 er en fortegnelse over hvilke kommunale records, der skulle bevares. Kassation i personsager blev foretaget ud fra fødselsdatoer:

"Hvis 3 pct. skal bevares, og 97 pct. skal kasseres, bevares alle sager om personer, der er født den 1. i hver måned. Ved en bevaringsprocent på 10 bevares alle sager om personer, der er født den 1., 11. og 21. i hver måned, og ved en bevaringsprocent på 20 bevares alle sager om personer, der er født den 1., 6., 11., 16., 21. og 26. i hver måned."¹¹¹

I 1996 blev der imidlertid indført minimalbevaring af fysiske personsager, hvilket medførte at kun 3% skulle bevares. Det skete på trods af § 7-arkivernes store kritik af, at en så lav bevaringsprocent ville medføre, at langt de fleste kommuner dermed ikke ville have nok records bevaret for fremtidens forskere at arbejde med. Et argument for den minimale bevaring af papirarkivalier var, at der siden 1970'erne blev bevaret meget af den samme information i parallelle edb-registre.¹¹² Modsat den høje pris for at bevare fysiske records kan det i langt de fleste tilfælde ikke betale sig for de danske arkiver at foretage kassationer i en afleveret arkiveringsversion af økonomiske årsager.¹¹³ Derfor er kassationsbestemmelserne fra den fysiske verden ikke direkte overført til den digitale. Generelt set er det i høj grad økonomiske årsager, der gennem tiden ligger til grund for bevaringen – eller i højere grad kassationen – af records samt hensynet til fremtidig forskning, herunder især forskning inden for historiefaget.¹¹⁴ De danske arkivers bevaringsstrategier har altså ikke historisk taget højde for at bevare records af hensyn til borgernes ønske om at tilgå records om sig selv.

Ser vi nærmere på anbringelses- og børnesager bør alle former for anbringelses-sager uafhængigt af den tid, de er skabt i, være bevaret ifølge Rigsarkivet, mens andre

¹¹⁰ Else Hansen, "Principper for bevaring og kassation", i *At vogte kulturarven eller at slette alle spor. Om arbejdet med den danske bevaringsstrategi* (København, 2006), 59.

¹¹¹ Kulturministeriet, "Bekendtgørelse om kassation i kommunernes arkiver", BEK nr 201 af 29/04/1981 (1981), § 9.

¹¹² Rolf Engel, "Kommunal bevaring og kassation gennem 50 år", i *At vogte kulturarven eller at slette alle spor. Om arbejdet med den danske bevaringsstrategi* (København, 2006), 36-40.

¹¹³ Digitalt skabte records afleveres til de offentlige arkiver i arkiveringsversioner af f.eks. elektroniske sagsbehandlingssystemer.

¹¹⁴ Hansen (2006); Engel (2006); Paasch (2018), 210-213, 464; Rostgaard (2023).

børnesager som børnefaglige undersøgelser og sager vedrørende særlig støtte til børn og unge kan være bevaret. Kommunerne måtte kassere alle forsørgelsessager som børneværnssager frem til 1981, når de var 20 år gamle. Mellem 1981-1996 blev alle personsager fra børne- og ungdomsværn og familievejledning bevaret for personer født d. 1., 6., 16., 21. eller 26. i en måned. Resten blev kasseret. Fra 1996 til 2014 gjorde den minimale bevaring, at det kun var personsagerne vedrørende børn født den første i måneden, kommunerne skulle bevare. Derudover blev alle anbringelsessager og udvalgte børnesager, som kommunerne vurderede af "særlig" eller "principiel karakter" bevaret.¹¹⁵ Mediernes opmærksomhed på området i 2014 medførte, at Rigsarkivet indstillede al kassation af børnesager med tilbagevirkende kraft. Dermed kommer et nybrud i tanker om bevaring og kassation i og med, at der fra offentlighedens side er "(...) et stigende krav om, at der tages hensyn til dokumentation af den enkelte borgers liv og levetid."¹¹⁶

Kommunale og private records skaber skævvridning

Modsat statslige myndigheder har den kommunale forvaltning ikke afleveringspligt til et offentligt arkiv. Det betyder, at mange kommuner ikke har afleveret bevaringsværdige, fysiske records til et arkiv. 50 af landets kommuner har oprettet eget arkiv, som de afleverer deres records til, og 16 kommuner afleverer til Rigsarkivet. De resterende 32 kommuner opbevarer fortsat egne records et sted i forvaltningen uden at registrere dem, hvilket gør dem svære for borgerne at finde.¹¹⁷

Private institutioner og organisationer har ikke bevaringspligt, men kan ifølge arkivloven også aflevere deres records til et offentligt arkiv. Der er imidlertid stor forskel på, hvorvidt private institutioner og organisationer bevarer og afleverer records til offentlige arkiver. Nogle af de private institutioner bevarer fortsat deres records på lofter og i kældre, andre har brændt eller på anden vis kasseret dem, og nogle records er gået tabt pga. dårlige opbevaringsforhold. Andre er indlemmet i lokal-, § 7-arkiver eller i Rigsarkivets samling, og de er i større og mindre grad registreret, hvilket afgør muligheden for at søge dem frem.¹¹⁸ På trods af det indgår de private records i retten til indsigt i

¹¹⁵ Rigsarkivet, "Faktaark om børnesager", december 2018, <https://www.rigsarkivet.dk/wp-content/uploads/2024/02/Faktaark-om-boernesager.pdf>.

¹¹⁶ Rigsarkivet, "Årsberetning 2015", 2015, 18-19.

¹¹⁷ Organisationen Danske Arkiver, "L 18 - bilag 3", 26. oktober 2020, <https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/L18/bilag/3/2267634.pdf>; "1. behandling".

¹¹⁸ Rasmussen (2021), 77-78; Rytter (2011), 35.

egne personoplysninger på lige fod med offentlige records.¹¹⁹ Selvejende institutioner har imidlertid spillet en stor rolle på forsorgsområdet, og mange tidligere anbragte har været anbragt på én af dem. Derfor modtog lovændringen også en del kritik fra bl.a. Organisationen Danske Arkiver (ODA), der gik på, at den rammer skævt: Nogle egenacesansøgere er heldige med, at records om deres anbringelser på private institutioner er bevaret på et offentligt arkiv, mens andre oplever, at deres records er gået tabt eller fortsat er på institutionen uden, at de offentlige arkiver kan bidrage til indsigten i dem.¹²⁰

Et eksempel er records fra den selvejende institution Dreng- og Skolehjemmet Godhavn, hvor records fra og om institutionen på tidspunktet for udarbejdelsen af Godhavnsrapporten var spredt på forskellige placeringer. For det første var der indleveret nogle records til Landsarkivet for Sjælland (i dag Rigsarkivet). Derudover var der fortsat flere hyldemeter records fra Godhavns virke helt fra opstarten i 1893 bevaret i en kælder under døgninstitutionens køkken bestående af protokoller og journaler på de anbragte drenge. Samme sted dukkede psykiater Ib Ostenfeldts journalarkiv op fra hans tilsyn ved hjemmet, hvilket ellers angiveligt var gået tabt.¹²¹ I 2022 blev de records, der tidligere var opbevaret på hjemmet, afleveret til Rigsarkivet.¹²² Inden da var arkivet på Godhavn lukket efter beslutning fra bestyrelsen, men tidligere anbragte kunne få adgang ved at rette personlig henvendelse. Desuden findes fortsat materiale om hjemmet på flere lokalarkiver i Nordsjælland. Eftersom staten førte tilsyn med de selvejende institutioner, er der også materiale om Godhavn i statsadministrationens arkiver på Rigsarkivet i Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorgen under Klagesager og Tilsyn.¹²³

Det kan derfor være noget af et puslespil for tidligere anbragte og sagsbehandlere ved arkiverne at finde frem til samtlige records, der indeholder oplysninger om egenacesansøgerne. Mange tidligere anbragte omtaler og forventer at kunne finde “deres sag”, men den tidligere og nuværende praksis gør det noget mere kompliceret end det.¹²⁴ Mange vil også opleve, at de records, de håber at få adgang til, er kasseret. Det kan være et slag i maven, og brugerne kan, ifølge Kirsten Wright og Nicola Laurent, “(...) experience trauma because there are no records, either because of past neglect or previous

¹¹⁹ “Arkivloven”, § 44; “Lov om ændring af arkivloven”, § 39 a., stk. 4 og § 39 b., stk. 7.

¹²⁰ Organisationen Danske Arkiver (2020); 1. behandling (2020).

¹²¹ Rytter (2011), 36-37.

¹²² Arkivserierne findes under arkivskaberen ‘Fonden Godhavn S/I’ i Rigsarkivets søgeportal Daisy.

¹²³ Rytter (2011), 37.

¹²⁴ O’Neill m.fl. (2012), 37.

disposal practices.”¹²⁵ Joanne Evans, Frank Golding, Cate O’Neill og Rachel Tropea beskriver følelsen som “heart-broken”, hvis tidligere anbragte finder, at records er kasseret eller af andre årsager ikke kan findes.¹²⁶ Suellen Murray og Cathy Humphreys skriver følgende om tidligere anbragtes følelser i forbindelse med, at records er kasseret: “So, now, not only did she know nothing more, but there was also a sense that there was so little care invested in her as a child that there was no longer even a record to provide evidence of her having been there.”¹²⁷ Her kobler de manglen på records til den manglende omsorg i kvindens barndom. De stærke reaktioner, manglen på records kan forårsage, gør, at jeg mener, det bør være en af arkivernes fokuspunkter, når brugerne søger om indsigt i egne personoplysninger.

Ansøgningsprocessen

Danske arkiver er siden begyndelsen af 1900-tallet ordnet efter proveniensprincippet, hvilket betyder, at records fra samme arkivskaber opbevares samlet. Efter afleveringen af records fra Dreng- og Skolehjemmet Godhavn til Rigsarkivet, opbevares de derfor samlet inddelt i forskellige arkivserier. Tanken bag stammer fra det arkivteoretiske evidences-paradigme, hvor grundprincipperne inden for arkivteorien – proveniensprincippet og *original order* (oprindelig orden) – blev cementeret i løbet af slut 1800-, start 1900-tallet. Formålet med at ordne arkiverne efter grundprincipperne er, at arkiverne ønsker at bevare den orden og det system, arkivskaberen havde, da records var i administrativ brug. På den måde bevares records’ kontekst, og de kan fungere som bevis for de handlinger, de repræsenterer.¹²⁸ Afsnittet spreder sig derfor ud over alle kontinuetsdimensioner med fokus på Pluralise og Reclaim.

Praktiske udfordringer

Arkivernes orden har betydning for, hvilken viden egenacesansøgerne skal have for at kunne søge om adgang til records. I lov om ændring af arkivloven er det bestemt, at begæringen om indsigt “(...) skal indeholde de oplysninger, som er nødvendige for at kunne identificere de personoplysninger, der begæres indsigt i, herunder angivelse af

¹²⁵ Wright og Laurent (2021), 70.

¹²⁶ Joanne Evans m.fl., “‘All I want to know is who I am’: Archival justice for Australian care leavers”, i *Archives, Recordkeeping and Social Justice* (Routledge, 2020), 107.

¹²⁷ Murray og Humphreys (2014), 220.

¹²⁸ Cook (2013), 106; Paasch (2018), 148-149.

den myndighed, institution m.v., der oprindeligt har behandlet de pågældende oplysninger.”¹²⁹ Personer, der søger om adgang til records om dem selv, er ofte førstegangsbrugere af arkivet, og de kender derfor ikke til arkivernes ordningsprincipper.¹³⁰ Desuden kan det være en udfordring for ansøgere, der har gennemgået et forløb, hvor flere institutioner er involveret, at vide, hvor de har været, og hvornår de har været der. Derfor kan det være en praktisk udfordring at søge om adgang til records. Joanne Evans m.fl. skriver, at det ikke er nemt for tidligere anbragte at søge om adgang til records om deres anbringelser:

“Where to start? Some could barely remember the name of the orphanage where they were held (...). Others remembered being passed around several institutions and foster homes. Did the record follow the child, or was there a new file at each placement?”¹³¹

Derudover kan records – som vi så i afsnittet om offentlige arkivers bevaringsstrategi – være spredt ud på forskellige offentlige og private arkiver. Ansøgerne skal derfor også vide, hvilket arkiv de records, de ønsker at få adgang til, er bevaret ved, hvilket også kan være en svær og uoverskuelig proces. Når tidligere anbragte ønsker at finde records vedrørende deres anbringelser, taler de, som tidligere nævnt, ofte om “deres sag”, hvilket tyder på, at de har en simplere forventning til, at records opbevares samlet og kan fremsøges på baggrund af deres navn eller CPR-nummer.¹³² Det udgør altså en praktisk udfordring i ansøgningsprocessen at finde ud af, hvilket arkiv, de skal søge adgang ved, samt hvilken myndighed, forvaltning eller institution, som er arkivskaber. Foruden det kan selve det at udfylde ansøgningsblanketten også være en praktisk udfordring.

Når først ansøgerne har lokaliseret hvilket arkiv, records befinder sig i, skal de udfylde en ansøgningsblanket. Ved Rigsarkivet findes separate blanketter til ansøgere om eksamensbeviser, fødselstidspunkt og dokumentation til tidlig pension. Foruden dem findes en ansøgningsblanket for øvrige oplysninger. Den er ordnet sådan, at ansøgerne skal vælge, hvilken type sag, de søger adgang til. Der er følgende muligheder: Adoption, børne- og anbringelsessag, dom, faderskab, patientjournal, politisag, sessions-

¹²⁹ “Lov om ændring af arkivloven”, § 39 b.

¹³⁰ Gudmund Valderhaug, “Memory, Justice and the Public Record”, *Archival Science* 11, nr. 1 (1. marts 2011): 21, <https://doi.org/10.1007/s10502-010-9110-5>.

¹³¹ Evans m.fl. (2020), 106.

¹³² O'Neill m.fl. (2012), 37.

kort og personalesag fra Forsvaret og skilsmisse. Til slut er kategorien “Andre oplysninger om mig selv”, hvis ansøgerne ikke finder de andre kategorier passende på de records, de ønsker at få indsigt i. Når ansøgeren klikker på hver type af sag, fremhæves det, at ansøgeren “(...) skal være part i sagen for at begære indsigt.”¹³³ Ved hver type af sag står det kort angivet, hvilke sager Rigsarkivet ligger inde med inden for kategorien, og i nogle tilfælde hvem ansøgeren ellers kan kontakte for at finde records f.eks. en institution eller et § 7-arkiv. Tager vi børne- og anbringelsessager som eksempel, er det angivet, at Rigsarkivet kun har få børne- og anbringelsessager, hvorfor de opfordrer ansøgeren til også at kontakte kommunen. Videre i blanketten skal ansøgeren udfylde en række obligatoriske oplysninger: Hvilken landsdel sagen blev behandlet i, tidspunktet for anbringelsen, om anbringelsen var ved plejeforældre eller en institution, biologisk mor og fars navn (med mulighed for at skrive “ukendt”, hvis ansøgeren ikke kender det) samt deres bopæl før og – for mors vedkommende – under anbringelsen, navnet og lokationen på institutionen, hvilken myndighed, der stod for anbringelsen (med mulighed for at skrive ukendt), og om ansøgeren ønsker at få indsigt, hvis der findes en sag ved de statslige myndigheder. Oplysningerne skal udfyldes, før ansøgeren kan klikke sig videre. Af frivillige oplysninger kan ansøgeren angive barnets navn, fødselsdag eller CPR-nummer ved anbringelsen, biologiske mor og fars fødselsdage (så tæt på som muligt), biologisk fars bopæl under anbringelsen, navne på plejeforældrene, deres bopæl på anbringelsestidspunktet, yderligere oplysninger om anbringelsen, journalnumre samt andre oplysninger og bemærkninger, ansøgeren finder relevante. Hvis ansøgerne ønsker oplysninger om flere børnesager, skal de udfylde flere blanketter.

Ved de fleste § 7-arkiver er ansøgningsprocessen mindre systematisk. Som eksempel skal ansøgerne ved Aalborg Stadsarkiv sende en sikker mail “(...) med oplysning om dit navn på tidspunktet, hvor oplysningerne stammer fra, årstallet samt hvilken type sag, der er tale om.”¹³⁴ Hjørring Kommunearchiv beder ansøgerne udfylde en formular med oplysninger om, hvad ansøgeren søger om adgang til, formålet med det, hvornår materialet er fra, hvilken gammel kommune det er fra og eventuelle bemærkninger.¹³⁵ I Københavns Stadsarkivs ansøgningsblanket guider de ansøgerne til kort at beskrive,

¹³³ “Blanket til bestilling af oplysninger om dig”, set 9. maj 2024, https://blanket.virk.dk/blanketafvikler/or-beon/fr/public_v/57_923aa35a182053edc5400a8c2a7b4cacde8bdae1/new?blanket-type=egen-access-oevrige.

¹³⁴ “Aalborg Stadsarkiv”, set 9. maj 2024, <https://www.AalborgStadsarkiv.dk>.

¹³⁵ “Begæring om indsigt i dine egne oplysninger”, set 9. maj 2024, <https://kommunearchiv.hjoerring.dk/bestilling-af-arkivalier/begaering-om-indsigt-i-dine-egne-oplysninger>.

hvad de søger oplysninger om samt at skrive deres navn på tidspunktet for sagen.¹³⁶ Jeg har gennemgået Rigsarkivet og 48 § 7-arkivers online oplysninger i form af arkivernes egne hjemmesider eller kommunens side for, om arkiverne giver informationer om muligheden for, at brugerne kan søge om adgang til oplysninger om dem selv.¹³⁷ Rigsarkivet og 12 af § 7-arkivernes hjemmesider indeholder den slags information, som strækker sig fra én sætning til et par siders indhold om rettigheden, og – for nogle arkivers vedkommende – hvordan brugerne søger adgang. De resterende 36 § 7-arkiver nævner ikke rettigheden og guider heller ikke deres brugere i, hvordan de søger adgang, hvilket jeg finder problematisk. Ifølge historikerne Cecilie Bjerre, Jacob Knage Rasmussen og Stine Grønbæk Jensen søger mange tidligere anbragte ikke adgang til records, fordi de ikke er klar over deres eksistens.¹³⁸ På samme måde mener jeg, at record subjects kan hindres i at søge adgang, hvis de simpelthen ikke kender deres rettigheder og muligheden for at søge om adgang – herunder hvordan de skal gribe det an. Derfor er information fra § 7-arkiverne vigtig, så budskabet om rettigheden, og hvordan record subjects griber det an, bliver tilgængelige for dem.

Bjerre, Rasmussen og Jensen finder også, at selve ansøgningsprocessen kan være en “uovervindelig forhindring” for tidligere anbragte, hvorfor nogle giver op ved mødet med “systemet”. Det kan medføre, at ansøgeren mister tillid til arkiverne.¹³⁹ Og netop mødet med systemet kan være hårdt for tidligere anbragte. Joanne Evans m.fl. finder, at tidligere anbragte opfatter records på arkiver som fortsat “(...) deeply embedded within the system in which they were created.”¹⁴⁰ Selve ansøgningsprocessen kan derfor også have traumatiserende potentiale ifølge Anna Sexton, Elizabeth Shepherd og Wendy Duff: “(...) trauma is inherent in the direct encounter with the record, but crucially that trauma can be reinforced, compounded and added to by having to navigate a legally and instrumentally-driven system around the record, rather than a human-centred one.”¹⁴¹ Elizabeth Shepherd m.fl. finder, at ordlyden og de anvendte arkivfaglige begreber i guides og ansøgningsblanketter ofte er svære for brugerne at forstå.¹⁴² I Rigsarkivets ansøgningsblanket finder vi som nævnt formuleringerne “part i sagen” og “begære indsigt”. Juridiske formuleringer, som kan virke fremmedgørende. Selve ansøgningsprocessen

¹³⁶ “Bestil din egen sag”, Københavns Stadsarkiv, set 9. maj 2024, <https://kbharkiv.dk/brug-samlingerne/bestil-oplysninger-om-dig-selv/find-din-egen-sag/>.

¹³⁷ Se listen over de gennemgåede § 7-arkiver i bibliografien.

¹³⁸ Bjerre m.fl. (2017), 84.

¹³⁹ Bjerre m.fl. (2017), 83-84; Rasmussen (2021), 53.

¹⁴⁰ Evans et. al. (2020), 112.

¹⁴¹ Sexton m.fl. (2023),

¹⁴² Shepherd m.fl. (2020), 310.

kan altså være en praktisk udfordring for egenacesansøgerne, der skal forholde sig til ordningsprincipper, de ikke har kendskab til, formidlet i et fagsprog de kan have svært ved at forstå, som kommer til udtryk i ansøgningsblanketter hvis oplysninger, de kan have svært ved at udfylde. Det kan være retraumatiserende for dem, der forsøger at få adgang, og jeg mener derfor, at det bør være et vigtigt fokuspunkt for arkiverne.

Følelsesmæssig udfordring

Ifølge lov om ændring af arkivloven gælder sagsbehandlingsfristerne fra arkivloven også ansøgningerne om egenaces. Derfor skal offentlige arkiver imødekomme ansøgninger om at se ikke umiddelbart tilgængelige materialer inden for 15 dage, som er afleveret til et offentligt arkiv. Skal arkivskaberen give samtykke, hvis records f.eks. er under 20 år gamle, skal ansøgningen imødekommes inden for 30 dage. Overskrider arkivet ansøgningsfristen, skal ansøgeren have besked.¹⁴³ Lovens sagsbehandlingsfrister skaber naturlige forventninger om, at sagsbehandlingstiden overholdes. Det har imidlertid været en stor udfordring for Rigsarkivet grundet de mange anmodninger om egenaces, de modtog efter lovændringen. I årsrapporten for 2022 skriver Rigsarkivet:

“Ventetiden for Sagsbehandling for de ældste øvrigsager [f.eks. adoptionssager, børnesager, patientjournaler] nærmer sig 24 måneder, hvilket i sagens natur er utilfredsstillende. Det forventes imidlertid, at sagsbehandlingstiden nedbringes allerede i løbet af første kvartal i 2023. Det skyldes, at der blev modtaget et uset højt antal ansøgninger i januar 2021 umiddelbart efter ordningens ikrafttrædelse. Når de sidste sager fra denne måned er afsluttet, forventes det, at der vil ske en reduktion af den gennemsnitlige ventetid for sagsbehandling. Egenaces-området og nedbringelse af sagspukler har fortsat et højt fokus i 2023.”¹⁴⁴

Egenacesansøgerne måtte derfor se langt efter de records, de bestilte, efter loven trådte i kraft, og på Rigsarkivets hjemmeside står der fortsat, at sagsbehandlingstiden kan være over 12 måneder.¹⁴⁵ Lange ventetider kan imidlertid være en udfordring for ansøgerne.

¹⁴³ “Lov om ændring af arkivloven”, § 39 b, stk. 10; “Arkivloven”, § 33.

¹⁴⁴ Rigsarkivet (2022), 11.

¹⁴⁵ “Bestil oplysninger om dig selv - Rigsarkivet”, set 10. maj 2024, <https://www.rigsarkivet.dk/bestil-oplysninger/bestil-oplysninger-om-dig-selv/>.

Foruden de praktiske udfordringer ved ansøgningsprocessen som at lokalisere records og udfylde en ansøgningsblanket, kan det også være en følelsesmæssig udfordring at søge om adgang til records vedrørende en selv.¹⁴⁶ Jennifer Douglas beretter, hvordan hun tog tilløb til at søge om records fra sin indlæggelse, hvor hun fødte sin dødfødte datter. Hun havde gentagne gange været lige på kanten til at bestille dem og udfyldte ansøgningsblanketten flere gange, men det tog hende to år, før hun klikkede på "send". Hun husker "(...) the anxiety I felt around requesting my medical records", og den efterfølgende ventetid på at modtage dem, der varede flere uger:

"I described this waiting as "dread-ful waiting": I was full of dread. I'm not sure what the dread was. Maybe dread of feeling the intensity of grief all over again. Maybe dread related to my suspicion proven true – that there would be nothing that helped in those records, that I wouldn't find what I was looking for. Maybe dread that I would find something new that was awful..."¹⁴⁷

Derfor bør ventetider også være et fokuspunkt for arkiverne, da det er en periode, hvor egenacesansøgerne kan blive følelsesmæssigt påvirket, og hvor de i høj grad er overladt til dem selv uden følelsesmæssig støtte.

Kløft mellem forventninger og realiteter

Når tidligere anbragte søger om adgang til records om dem selv, har de ifølge forskningslitteraturen en lang række forskellige forventninger og forhåbninger til, hvad records kan gøre for dem. Det stemmer dog ikke altid overens med den virkelighed, der møder record subjects, når de modtager records. Det skyldes blandt andet, at formålet med informationsforvaltningen og arkivers praksis ikke stemmer overens med det formål, ansøgerne har med at tilgå records.

"Sandheden frem fra arkiverne"

Når tidligere anbragte søger adgang til records om dem selv, finder forskerne Christine Horrocks og Jim Goddard, at de ønsker at få informationer, som kan hjælpe dem med at skabe et narrativ over deres liv – en sammenhæng mellem deres fortid og nutid.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Shepherd m.fl. (2020), 310.

¹⁴⁷ Douglas og Mills (2018), 264-265.

¹⁴⁸ Horrocks og Goddard (2006), 265.

Ifølge dem har de et behov for at få stillet deres nysgerrighed: “At one level, there seems to be what can be described as basic curiosity; the need of these former care adults to know why they were in care, what happened, where they were placed and why.”¹⁴⁹ Yderligere kan de gå længere end at få stillet deres nysgerrighed ved at bruge records “(...) to take action; raising a grievance, tracing relatives or coming to terms with past abuse”.¹⁵⁰ I samarbejde med Julia Feast og Derek Kirton finder Jim Goddard desuden, at tidligere anbragte ønsker at bruge records til at skabe et sammenhængende selvbi-lede.¹⁵¹

Ifølge Shurlee Swain og Nell Musgrove mangler tidligere anbragte ofte det nar-rativ, der normalt er bevaret i familier “(...) in oral history, photograph albums and family memorabilia, and reinforced at birthdays, anniversaries, christenings and other family occasions.”¹⁵² Narrativet forsøger de at skabe ved at tilgå records om deres anbrin-gelse.¹⁵³ Forskerne Suellen Murray og Cathy Humphreys finder, at tidligere anbragte sø-ger information om ukendte familiemedlemmer, deres kulturelle identitet, svar på spørgsmål om, hvorfor de blev anbragt, historier fra deres barndom, og fysiske spor som billeder og genstande.¹⁵⁴

Frank Golding beskriver som tidligere nævnt arkiverne som et “(...) repository of hope”, hvor tidligere anbragte – som ham selv – forventer at finde svar på spørgsmål om deres barndom:¹⁵⁵

“Who put me into ‘care’? Why? (...) Where were my parents? (...) What became of my brothers and sisters? (...) What medical treatments and vaccinations did I re-ceive? (...) Did I have school reports and certificates? (...) Why was I transferred to other placements? (...) Who were the staff who looked after me? Did they re-cord the fights I had?”¹⁵⁶

¹⁴⁹ Horrocks og Goddard (2006), 268.

¹⁵⁰ Ibid, 269.

¹⁵¹ Jim Goddard, Julia Feast, og Derek Kirton, “A Childhood on Paper: Managing Access to Child Care Files by Post-Care Adults”, *Adoption & Fostering* 32, nr. 2 (1. juli 2008), 52, <https://doi.org/10.1177/030857590803200207>.

¹⁵² Swain og Musgrove (2012), 8–9.

¹⁵³ Ibid, 6.

¹⁵⁴ Murray og Humphreys (2014), 218.

¹⁵⁵ Golding (2016), 160.

¹⁵⁶ Ibid, 160-161.

Det er altså alt fra simple til mere komplekse oplysninger, tidligere anbragte ønsker at få svar på; fra hvad Viviane Frings-Hessami kalder “(...) key personal information”¹⁵⁷ som deres fødselsattest og informationer om familiemedlemmer til svar på de større spørgsmål om “Hvorfor?”.

Cecilie Bjerre, Jacob Knage Rasmussen og Stine Grønbæk Jensen finder i en dansk kontekst, at tidligere anbragte ønsker svar på spørgsmål om, hvad der er sket i deres barndom, hvorfor deres liv har formet sig, som det har, hvorfor de blev anbragt, samt om der var nogle, der forstod dem og interesserede sig for dem i barndommen.¹⁵⁸ I forbindelse med Rasmussens ph.d.-afhandling “Hvem troede de jeg var?’ Når tidligere børnehjemsbørn læser deres journal - konflikter, håndteringsstrategier og potentialer” (2021) har deltagerne også forskellige årsager til at medvirke i forskningsprojektet og læse deres journal: At få genoprettet retfærdighed og afsløret forstanderens løgne, at skabe kronologi over sine anbringelser, at få afklaring, opnå “ro i sjælen” eller “sætte punktum” og at få be- eller afkræftet erindringer om omsorgssvigt ved deres forældre og under anbringelsen.¹⁵⁹ I en anden kontekst end tidligere anbragte, der søger efter records vedrørende deres anbringelser, er Jennifer Douglas, som søger efter records om sin dødfødte datter. Efter at hun i flere år havde overvejet at bestille dem, valgte hun at gøre det, da hun “(...) wanted to find *her* in those records, something of her that I didn’t know...some clue in the records, or some scrap of information about her that I didn’t yet know.”¹⁶⁰

En af drivkræfterne bag udarbejdelsen af Godhavnsrapporten var, at de tidligere anbragte ønskede at få “(...) *sandheden frem fra arkiverne*.”¹⁶¹ De havde altså forventninger til, at records indeholder sandheden og kan fungere som bevis for det svigt, de oplevede i barndommen. Ligeledes finder Jacob Knage Rasmussen, at tidligere anbragte tillægger journalen en særlig autoritet. Flere af Rasmussens deltagere oplever imidlertid ikke at finde deres sandhed i journalen. Det fører til, at de sætter spørgsmålstegn ved, hvad Rasmussen kalder for journalens sandhedsværdi. Andre bekræfter journalens beskrivelser, hvilket er med til at styrke deres syn på journalens sandhedsværdi.¹⁶² Historikere vil imidlertid ikke sige, at records, som f.eks. en journal, i sig selv er lig med sandheden. I overensstemmelse med det funktionelle kildebegreb afhænger det af, hvilke

¹⁵⁷ Frings-Hessami (2018), 161.

¹⁵⁸ Bjerre m.fl. (2017), 76.

¹⁵⁹ Rasmussen (2021), 52-58.

¹⁶⁰ Douglas og Mills (2018), 265 [oprindelig kursiv].

¹⁶¹ Rytter (2011), 35 [oprindelig kursiv].

¹⁶² Rasmussen (2021), 98, 131, 145, 153-157, 162.

spørgsmål vi stiller dem: “Records (...) only speak when they are spoken to”.¹⁶³ Derudover er alle records, journaler inklusiv, farvet af dem, der har frembragt dem, og de interesser, de har haft. Det kan blandt andet komme til udtryk ved, at overgreb begået af personalet ikke er noteret i journalerne, hvorfor mange tidligere anbragte ikke finder spor af dem, når de læser deres journal.¹⁶⁴ Records kan derfor ikke siges at være et udtryk for sandheden, og det vil altid kræve en fortolkning af records, når record subjects tilgår dem. En fortolkning hvor records’ kontekst skal tages in mente.

Der kan være mange årsager til, at både tidligere anbragte og andre ønsker at få indsigt i records med oplysninger om dem selv. Ud fra ovenstående forskning finder jeg tre overordnede forventninger, ønsker og håb til, hvad records kan bidrage med: Identitet, kronologi og forsoning med fortiden. Jeg mener, at de fundne forventninger i litteraturen kan overføres til egenacesansøgere, som kan have samme forventninger til records. I forbindelse med egenacesansøgernes identitet kan det være alt fra helt grundlæggende oplysninger til mere dybdegående beskrivelser af forhold og forløb, der kan bidrage til at skabe et sammenhængende selvbillede og et narrativ over en periode af ansøgerens liv; de håber at finde dem selv i records. Derudover forventer ansøgerne, at records kan bidrage med en kronologi over et forløb og give svar på, hvorfor det udfoldede sig, som det gjorde. Det er altså et mere basalt behov for at få et overblik over deres historie. Slutteligt forventer de, at records kan bruges i en forsoning med fortiden – både hvis de ønsker at gøre op med den ved f.eks. at klage over forløbet, men også hvis de ønsker at sætte et sidste punktum. Her handler det om processen, tidligere anbragte gennemgår, når de gennemlæser og bearbejder de udleverede records. Spørgsmålet er, om records kan leve op til egenacesansøgernes forventninger, ønsker og håb for, hvad de indeholder.

Modtagelsen og records’ visuelle udtryk

Når brugerne søger adgang til oplysninger om dem selv, foregår ansøgningen ved Rigsarkivet og de fleste § 7-arkiver ved brug af MitID eller sikker mail, så arkiverne kan sende kopier af records til ansøgeren via digital post. Er brugerne frataget digital post, tilbyder flere af arkiverne at sende kopier af records til ansøgeren med posten. Ifølge lov om ændring af arkivloven skal de offentlige arkiver imidlertid udlevere records “(...)

¹⁶³ John Tosh, “Using the sources”, i *The Pursuit of History*, 6. udg. (Routledge, 2015), 101.

¹⁶⁴ Rasmussen (2021), 89, 100, 118-120.

i den form, som den, der har fremsat anmodningen, ønsker.”¹⁶⁵ De fleste modtager dog deres records digitalt. Forud for det er de fysiske records blevet digitaliseret. Selve modtagelsen af records og hvordan de er præsenteret viser sig gennem forskningslitteraturen at have stor betydning for modtagerne.

Størstedelen af forskningslitteraturen behandler, når ansøgerne modtager records i fysisk form med posten, hvilket kan medføre både negative og positive reaktioner. Vlad Selakovic “(...) felt hurt to receive his records in a standard-issue Postpak, as well as by the physical presentation of the documents themselves – in a grey plastic folder, containing pages of copies of documents secured by a bull-dog clip.”¹⁶⁶ Deltagerne i Jacob Knage Rasmussens ph.d.-afhandling reagerer også på records’ visuelle udtryk og omfang, der fører både positive og negative reaktioner med sig. Én forventede, at der intet var bevaret og blev derfor positivt overrasket, en anden udtrykte taknemmelighed for, at nogle har gjort sig umage for at følge hans sag. De fik begge forventninger til, at records pga. omfanget kunne give svar på nogle af deres mange spørgsmål. En tredje blev overvældet over mængden af records, mens en fjerde var forarget over hvor meget, der var dokumenteret.¹⁶⁷

Suellen Murray og Cathy Humphreys finder en sammenhæng mellem, hvordan records er præsenteret og tidligere anbragtes følelse af at blive respekteret:

“Debbie described the records she received from DHS [Department of Human Services] as ‘beautiful’: they came in a plastic folder, with sections, in date order. What this meant was that she then felt valued – someone had taken the time to carefully and thoughtfully put together her life story on paper. Here we see a striking example of where care taken about the record was reflected in care about the person.”¹⁶⁸

Det tyder på, at DHS forud for udleveringen af records har ordnet dem i kronologisk rækkefølge. En praksis, der går imod arkivers grundprincip om at bevare records’ oprindelige orden. Men ønsket om, at records forud for modtagelsen er ordnet kronologisk, går igen andre steder. I forbindelse med Retten til egen historie har Københavns Professionshøjskole udgivet podcasten “Ord sætter spor”. Her interviewer værterne

¹⁶⁵ “Lov om ændring af arkivloven”, § 39 b, stk. 9.

¹⁶⁶ O’Neill m.fl. (2012), 32.

¹⁶⁷ Rasmussen (2021), 126-126.

¹⁶⁸ Murray og Humphreys (2014), 223.

Lotte Andersen og Maja Haack den tidligere anbragte, 26-årige Helga Sofie Nielsen, der fortæller om sine oplevelser med at læse sine sagsakter. Helga fik udleveret sine records via e-boks af Roskilde Kommune og modtog en fil på 796 sider, der ikke var i kronologisk rækkefølge, ikke var søgbare og derfor, ifølge hende, var meget uoverskuelige at danne sig et overblik over. Derfor opgav hun at finde hoved og hale i records i et halvt år. Senere blev hun gjort opmærksom på muligheden for at få dem udleveret fysisk, hvilket hun benyttede sig af til trods for modvilje fra Roskilde Kommune. På den måde kunne hun lettere selv sortere i dem, men hun havde foretrukket, hvis de i første omgang var afleveret til hende i fysisk form, i kronologisk rækkefølge og i en mappe med en oversigt over hvad, der var hvad.¹⁶⁹ Jeg finder derfor også, at præsentationen af records bør være et fokuspunkt for arkiverne.

Indholdet af records

Når borgerne søger om egenaccess, er det til en række forskellige typer af records: uddannelsesdokumentation, fødselstidspunkt, faderskabs-, børne-, adoptions-, straffe-, skilsmisse- og politisager, patientjournaler, militæroplysninger, domme samt sager om børnehjemsophold.¹⁷⁰ Fælles for dem er, at det er en eller flere institutioner, organisationer eller myndigheder, der har produceret records om handlinger og forløb, der drejer sig om et individ. Eftersom det er for omfattende at dykke ned i lovgivningen og informationsforvaltningspraksissen på alle områder, behandler afsnittet informationsforvaltning på et overordnet niveau.¹⁷¹

Organisationer skaber, organiserer og gemmer records af tre hovedårsager. For det første bruger organisationer records under udførelsen af deres funktion, så der kan træffes beslutninger og igangsættes handlinger. Da alle borgere og ensartede sager ifølge forvaltningsrettens lighedsprincip skal behandles ens, bruger organisationer ældre sager som rettesnor og bevis for, hvad der er gjort tidligere i lignende situationer.¹⁷² For det andet bruger organisationer records til at dokumentere og bevise, at de imødekommer de krav, lovgivningen og regulativer pålægger dem. Internt bruges records til at bevise, at opgaver er udført, eksternt når organisationens handlinger vurderes af regeringen og offentligheden. Slutteligt bruges records i et bredere kulturelt perspektiv til forskning

¹⁶⁹ Lotte Andersen og Maja Haack, "Ord sætter spor", Velfærdsprofeten, 15. september 2022., <https://alumne.kp.dk/posts/ord-saetter-spor>.

¹⁷⁰ Rigsarkivet (2022), 11.

¹⁷¹ For dansk informationsforvaltningspraksis vedrørende historiske børnesager, se Bjerre m.fl. (2017).

¹⁷² Therese Monberg, *Sagsbehandling: en indføring i forvaltningsret*, 2. udgave. (Kbh: Hans Reitzel, 2019), 198–99.

og som grundlag for organisationens historie.¹⁷³ Afhængigt af hvilken kontekst records skabes i, er det derfor den lovgivning, organisationen er underlagt, og de interne behov for at holde styr på arbejdsopgaver, der ønskes opfyldt ved informationsforvaltningen.

At records er skabt på baggrund af administrative behov og ikke for at imødekomme de tidligere anbragtes behov, når de søger adgang til dem, er noget af det tidligere anbragte reagerer kraftigt på i mødet med records. Da Vlad Selakovic skimmer igennem de modtagne records første gang, er han “(...) unprepared for the fact that the ‘file’ was *about* him but not *for* him.”¹⁷⁴ Mya Ballin har interviewet adopterede, der tilgår sine records, og en af hendes deltagere, Chloe, føler, at “(...) the story in her records reflected the general act and purpose of adoption rather than the reality of her experience.”¹⁷⁵ I records finder tidligere anbragte et ensidet narrativ, der indeholder dele af deres livshistorie formidlet for at imødekomme et helt andet publikum end dem selv og dermed skrevet på en måde, der ikke lever op til deres behov for at styrke deres livsfortælling.¹⁷⁶ Cate O’Neill, Vlad Selakovic og Rachel Tropea skriver:

“The extant records did not come into being out of a desire to record information to help understand the child and her or his family situation, or to provide a record of milestones and important events in a child’s life. In fact, the documentary traces mostly relate to administrative incidents that were bureaucratically important to the institution”.¹⁷⁷

Det er altså hovedsageligt administrative årsager, der ligger til grund for informationsforvaltningen, og dermed ikke ønsket om at imødekomme record subjects’ senere behov for at tilgå records om dem selv af identitetsmæssige og forsonende årsager eller for at få styr på kronologien. Egenacesansøgerne får altså adgang til records, som ikke er skabt med det formål for øje, at de selv skal læse dem, og som derudover ikke er skabt til at opfylde de forventninger, de har til dem.

Som forsker i informationsstudier og arkiver har Jennifer Douglas udstrakt erfaring med informationsforvaltning, hvad der ligger bag samt indholdet af records. Hun

¹⁷³ Elizabeth Shepherd, “Why are records in the public sector organizational assets?”, *Records Management Journal* 16, nr. 1 (1. januar 2006): 6–7, <https://doi.org/10.1108/09565690610654747>.

¹⁷⁴ O’Neill m.fl. (2012, 33 [oprindelig kursiv]).

¹⁷⁵ Mya Ballin, “‘I’d Rather Have Something than Nothing’ Presence and Absence in the Records of Transracial, Transnational Adoptees”, *Archivaria* 95 (Spring 2023): 154.

¹⁷⁶ O’Neill m.fl. (2012, 33; Wilson og Golding (2015), Wilson og Golding (2016), 97; Bjerre m.fl. (2017), 90; Douglas og Mills (2018), 266; Evans m.fl. (2020), 118; Shepherd m.fl. (2020), 310.

¹⁷⁷ O’Neill m.fl. (2012), 34.

ønsker alligevel, at records fra hendes indlæggelse kan give hende nye informationer om hendes datter, selvom hun, når hun tænker rationelt, godt ved, at records er skabt for at dokumentere behandlingen af hende:

“I realize, however, that rational was not how I was feeling when I decided to request my records. I was feeling emotional and I wanted the records to fulfill an emotional need of mine that they could never have been capable of fulfilling, created as they were to achieve particular ends for the people who used them: nurses, doctors, anesthesiologists, coroners, etc. doing their jobs.”¹⁷⁸

Lige meget hvor meget erfaring ansøgerne har med records, og hvor rationelt de kan reflektere over indholdet af dem, inden de modtager dem, tyder forskningslitteraturen på, at forventningerne overgår realiteten af records. Det mener jeg derfor også bør være et fokuspunkt for arkiverne, når brugerne søger om egenacces.

Når record subjects tilgår records, har sproget, strukturen og sammensætningen af records, samt hvilke informationer de indeholder – og de informationer, der er fjernet forud for modtagelsen – betydning for dem. Records er skrevet med brug af de fagtermer, der benyttes inden for de pågældende områder, indeholder de oplysninger, institutionen, myndigheden eller forvaltningen skal dokumentere og er struktureret på baggrund af det benyttede journalsystem.

Sproget

Sproget i records kan virke fremmedgørende for tidligere anbragte. Barnets synspunkt og stemme er fraværende og tilbage er blot institutionen, myndigheden eller forvaltningens perspektiv.¹⁷⁹ Nogle records blev skabt før, der kom fokus på åbenhed, offentlig tilgængelighed og professionelle standarder i informationsforvaltningen – noget der i Danmark kom med indførelsen af offentlighedsloven og forvaltningsloven i 1985.¹⁸⁰ Derfor kan tidligere anbragte, foruden brugen af fagtermer i records, der kan være svære at forstå, også blive ramt af sprogbrugen i records: “What I wasn’t prepared for was the language. The absolutely terrible language, the way that I was written about.”¹⁸¹ De kan

¹⁷⁸ Douglas og Mills (2018), 266.

¹⁷⁹ Swain og Musgrove (2012), 7-8.

¹⁸⁰ Goddard m.fl. (2008), 51.

¹⁸¹ Lomas m.fl. (2022), 74.

blive chokerede, sure og rystede over sprogbrugen, der kan være hård mod dem selv og deres familiemedlemmer.¹⁸²

Arkivskabers journalsystem

Når record subjects får udleveret records om dem selv, møder de pga. arkivernes ordningsprincipper arkivskaberens journalsystem – og uden kontekstinformationer kan det godt være svært at gennemskue. I sine sagsakter støder Helga Sofie Nielsen på mange forskellige numre; dokument-, journal- og sagsnumre, som ikke giver mening for hende. Hun kan ikke gennemskue, hvad de dækker over og savner at få dem “oversat”.¹⁸³ Det samme gør Vlad Selakovic, der var “(...) confused by a reference number W002149 that appeared on the sheets and in various places throughout his records.”¹⁸⁴ Jennifer Douglas og Allison Mills fremhæver, at i og med at brugeren ikke kender til arkivskaberens journalføring, er det svært at gennemskue, om man har fået udleveret det hele, eller om der er noget, der mangler. De fremhæver også en tvivl om, hvorvidt den person, der har samlet og sendt records til Douglas, har fundet det hele. I den forbindelse savner de en redegørelse for, hvordan de modtagne records evt. er sammensat af dokumenter flere forskellige steder fra.¹⁸⁵ Nogle gange er det umuligt at gennemskue, andre gange kan record subjects have et klart indtryk af, at der mangler noget: “(...) jeg er blevet enig med mig selv om, at der mangler noget, for jeg kan huske nogle episoder. Der er nævnt, at jeg stak af 2-3 gange, men jeg ved, at jeg gjorde det temmelig tit.”¹⁸⁶ Sådan siger Peer, da han gennemgår sine records, hvilket medfører mistro til systemet. I den forbindelse kan det også være svært for record subjects at vide, om oplysningerne var dokumenteret i første omgang – og hvis ja, hvornår de i så fald er fjernet fra deres sag.

Informationer om tredjepersoner

Retten til indsigt i egne personoplysninger giver, som det ligger i navnet, kun ret til at se egne personoplysninger. Det betyder, at hvis records indeholder personoplysninger om andre, bliver de fjernet fra dem, før de udleveres til ansøgeren. Det gøres ved at strege over i records de steder, hvor der står oplysninger om andre. Ifølge forskningslitteraturen er det en af de sværeste ting for tidligere anbragte at acceptere: “Most perplexing

¹⁸² Murray og Humphreys (2014), 220; Wilson og Golding (2016), 98, 104; Bjerre m.fl. (2017), 90; Douglas og Mills (2018), 266; Evans m.fl. (2020), 107; Shepherd m.fl. (2020), 310.

¹⁸³ Andersen og Haack (2022).

¹⁸⁴ O'Neill m.fl. (2012), 32-33.

¹⁸⁵ Douglas og Mills (2018), 266.

¹⁸⁶ Bjerre m.fl. (2017), 88.

were the redactions. Other people were mentioned in their records, so those names and other identifying details had to be censored.”¹⁸⁷ Oplysningerne om tredjepersoner drejer sig ofte familiemedlemmer i deres tilfælde, og oplysningerne om dem kan for tidligere anbragte udgøre en essentiel del af deres familiehistorie, som dermed bliver svær for dem at sammensætte.¹⁸⁸ Selvom det er frustrerende for tidligere anbragte, finder Suellen Murray og Cathy Humphreys dog, at det er muligt for dem at acceptere praksissen.¹⁸⁹

Opsamling

Med udgangspunkt i den danske arkivpraksis når brugerne søger om indsigt i egne personoplysninger og forskningslitteraturen om record subjects – primært tidligere anbragte – der får adgang til records, finder jeg følgende fokuspunkter, som danske arkiver bør forholde sig til i en fremtidig personcentreret og traumeinformeret praksis:

- Arkivernes tidligere bevarings- og kassationspraksis på det statslige og kommunale område, kommunernes manglende afleveringspligt, samt private institutioners manglende bevaringspligt har betydning for, hvilke records, der fortsat eksisterer og er afleveret til et offentligt arkiv. Det er derfor afgørende for, hvilke records brugerne kan få adgang til. At records er kasseret, eller ikke kan findes, kan medføre omfangsrige følelsesmæssige reaktioner ved brugerne.
- Arkivernes ordningsprincip, proveniensprincippet, og loven om ændring af arkivloven kræver, at brugerne har kendskab til, hvem arkivskaberen til de records, de ønsker at få adgang til, er. Modsat deres forventninger er records ikke samlet i “deres sag”, som kan fremsøges på baggrund af f.eks. CPR-nummer, men kan være spredt ud mellem forskellige arkivskabere samt være afleveret til forskellige offentlige eller private arkiver. Det er ofte viden, brugerne ikke har, hvorfor det kan være en praktisk udfordring at søge om adgang til records.
- Arkivernes ansøgningspraksis ved retten til indsigt i egne personoplysninger er varierende mellem Rigsarkivet og de mange § 7-arkiver – hvoraf langt størstedelen af dem ikke oplyser om muligheden for og rettigheden til at søge adgang til

¹⁸⁷ Evans m.fl. (2020), 107; O'Neill m.fl. (2012), 32.

¹⁸⁸ Swain og Musgrove (2012), 9.

¹⁸⁹ Murray og Humphreys (2014), 220.

egne personoplysninger. Det gør det for det første svært for brugerne at søge adgang, hvis de ikke ved, at det er en mulighed, samt hvordan de skal gribe det an. For det andet kan det at udfylde en ansøgningsblanket formuleret i et avanceret sprog, hvor brugerne skal give oplysninger, de ikke altid har, være fremmedgørende og retraumatiserende for brugerne.

- Lovændringen har forårsaget lange ventetider for Rigsarkivets brugere, når de søger om adgang til oplysninger om dem selv på trods af lovændringens fastsatte 15 dages sagsbehandlingstid. Det kan imidlertid være en følelsesmæssig udfordring for brugerne at tage beslutningen om at søge adgang, og den efterfølgende ventetid kan være hård.
- Selvom arkiverne ifølge lovændringen skal udlevere records i den form, som ansøgeren ønsker, bliver de fysiske records oftest indscannet og sendt til brugeren med digital post. Den form brugerne modtager records i, herunder hvordan de er præsenteret og omfanget af dem, kan føre både positive og negative reaktioner med sig. Manglen på omsorg for præsentationen af records kan blive lig med den manglende omsorg, ansøgeren har oplevet tidligere.
- Records er skabt af administrative årsager, så myndigheder, institutioner og forvaltninger kan udføre deres funktion og dokumentere den. Under skabelsen har de ikke taget højde for, at record subjects i fremtiden tilgår records, og de behov de har i forbindelse med det. Det skaber en divergens mellem realiteten af records og de mange forventninger, ansøgerne kan have til dem. Sprogbrugen, strukturen og informationerne – eller manglen på samme – i records afspejler det administrative behov, de er skabt ud fra, og det påvirker record subjects i mødet med records.

Men hvordan kan de offentlige danske arkiver bedre imødekomme egenacesansøgeres behov og skabe en positiv og understøttende oplevelse for brugerne?

6. Harmoni mellem forventninger og praksis?

Når records bevæger sig fra arkivernes varetægt i Pluralise til record subjects' varetægt i Reclaim-dimensionen, kan det forårsage følelsesmæssige og praktiske udfordringer, og der kan opstå et sammenstød mellem record subjects forventninger og realiteten af records. Så hvad arkiverne i dag udfører som en neutral, administrativ opgave kan medføre komplekse reaktioner ved brugerne. Da Jennifer Douglas modtog sine records og læste dem igennem, beskriver hun en følelse af, at "(...) the records let me down completely."¹⁹⁰ Gennem nye tiltag og ændringer af praksis kan danske arkiver gøre deres for, at vi kommer sådanne oplevelser til livs, men villigheden blandt arkiverne til at ændre deres praksis skal naturligvis være til stede. Derfor er første skridt i den retning, at de danske arkiver anerkender records' betydningsfulde værdi for egenaccessansøgerne.¹⁹¹ En værdi som jeg håber, specialet her er med til at cementere i forlængelse af den anvendte forskningslitteratur.

Jeg tilslutter mig Anna Sexton m.fl. og deres holdning til, at institutionelle records med et ulige magtforhold kan fremkalde en retraumatiserende oplevelse for record subjects.¹⁹² Ifølge Kirsten Wright og Nicola Laurent bør arkivers praksis være traumeinformeret over for alle, da alle kan opleve traumer, og fordi brugerne "(...) should not have to self-identify as members of a particular cohort in order to receive this level of service."¹⁹³ Derfor mener jeg ligeså, at arkiver altid bør have en traumeinformeret praksis, da det er umuligt at forudsige, hvilke records, der fremkalder en følelsesmæssig reaktion ved record subjects. De forslag til ændringer af praksis, jeg finder, skal derfor ikke blot ses som forslag til håndtering af tidligere anbragtes møde med records, men i et større perspektiv for alle, der anmoder om egenaccess.

Tidligere stadsarkivar ved Københavns Stadsarkiv, Elisabeth Bloch, fremhæver i sin kronik "Stadsarkivar: Forslag til ny arkivlov forskelsbehandler borgere og kommuner" (2020), at § 7-arkiver modsat Rigsarkivet ikke får tildelt flere midler til at udføre den service, lovændringen pålægger dem.¹⁹⁴ Det er derfor op til den enkelte kommune, om de tilfører flere midler til arkivet, som de kan bruge til egenaccessanmodningerne. Sammenlignet med Rigsarkivet er § 7-arkiverne også markant mindre, hvoraf nogle blot

¹⁹⁰ Douglas og Mills (2018), 267.

¹⁹¹ Murray (2015), 136; Murray (2017), 57; Frings-Hessami (2018), 167; Wright og Laurent (2021), 59; Ballin (2023), 161.

¹⁹² Sexton m.fl. (2023), 12;

¹⁹³ Wright og Laurent (2021), 55.

¹⁹⁴ Bloch (2020).

har én eller få medarbejdere ansat. Derfor må hvert arkiv tilrettelægge sin egen personcentrerede praksis, der tager højde for de ressourcer, arkivet har. En række af de tiltag, jeg foreslår, mener jeg dog kan implementeres uden brug af særlig mange ressourcer. Arkiverne kan også samarbejde – f.eks. i Organisationen Danske Arkiver – om at skabe noget af det materiale, tiltagene kræver, så arbejdsbyrden for hvert arkiv bliver mindre. Forslagene skal ikke ses som en negligerende af, at nogle af de foreslåede tiltag allerede finder sted i praksis; de skal derimod ses som et idékatalog, der kan gøre den danske arkivpraksis mere personcentreret og traumeinformeret ved at tilbyde støtte til brugerne, når de søger adgang til records om dem selv. Eftersom praksis skal være personcentreret, tager forslagene udgangspunkt i brugernes reaktioner på arkivernes praksis ud fra de fokuspunkter, jeg lokaliserer i kapitel 5.

Personcentreret og traumeinformeret praksis: Et idékatalog

Arkiverne kan sætte ind før, under og efter, de udleverer records til brugerne, og jeg lægger især vægt på, at arkiverne støtter dem i ansøgningsprocessen og forklarer og forbereder dem på, hvad de kan forvente i mødet med records. Størstedelen af det kan arkiverne kommunikere digitalt til brugerne forud for deres anmodning om egenaccess. Fælles for al kommunikation til brugerne bør være, at informationer skal formidles på en enkel, forståelig og venlig måde, som undgår brugen af fremmedgørende fagtermer.¹⁹⁵

Første fokuspunkt drejer sig om de følelsesmæssige reaktioner brugerne kan opleve, når records er kasseret. For at imødekomme dem bør det pågældende arkiv informere brugerne om, hvilke records brugerne kan forvente at finde på arkivet, og hvilke typer af institutioner – statslige, kommunale og private – der har afleveret til arkivet.¹⁹⁶ Det kan ske på arkivets infoside om retten til indsigt i egne oplysninger, hvormed brugeren informeres inden ansøgningsprocessen sættes i gang, sådan som Københavns Stadsarkiv og Bornholms Ø-arkiv gør det på deres hjemmesider.¹⁹⁷ Det kan også gøres som en del af ansøgningsblanketten, som det ses ved Rigsarkivet, hvori de redegør for

¹⁹⁵ Jones og O'Neill (2014); Wright og Laurent (2021), 61; Lomas m.fl. (2022), 88-89.

¹⁹⁶ Kun Rigsarkivets samlinger skal være søgbare for offentligheden, hvorfor det kan være svært for brugerne at finde ud af, hvilke records § 7-arkiverne har. Derfor tilslutter jeg mig Elisabeth Blochs opfordring til, at der skabes en brugervenlig national søgedatabase, som indeholder samlingerne på tværs af alle de offentlige arkiver. Se Bloch (2020).

¹⁹⁷ "Bestil din egen sag"; "Bestil oplysninger om dig selv", Bornholms Ø-arkiv, set 14. maj 2024, <https://oearkivet.brk.dk/kommunearkiv/Sider/Bestille-eksamensbevis.aspx>.

bevarings- og kassationsbestemmelserne for hver sagstype, brugeren kan vælge.¹⁹⁸ Søger brugeren adgang til records, som er kasseret eller af andre årsager ikke kan findes, bør arkiverne være åbne omkring det. Derfor bør arkivet, hvis det er muligt, forklare brugeren, hvorfor records er kasseret eller på anden vis gået tabt. I sådan en situation kan arkivet henvise brugeren til andre arkivskabere eller -serier, der kan indeholde brugbare oplysninger for ansøgeren som f.eks. referater fra den givne institution. Når der ikke er nogle records, kan arkiverne give brugeren information om den historiske kontekst for records, da den kan være givende for record subjects.¹⁹⁹

Andet fokuspunkt er, at brugerne kan have svært ved at forstå og gennemskue arkivernes ordningsprincipper. Det kan være frustrerende og svært for nye arkivbrugere at forstå, hvorfor arkiverne er ordnet, som de er, da det for dem gør det sværere at finde de records, de søger. Derfor bør arkiverne på en simpel måde forklare, hvorfor de følger principperne, og hvordan brugerne forholder sig til dem. Det kan være ved at støtte brugerne i at tænke ud fra proveniensprincippet; der er ingen samlet sagsmappe om den enkelte bruger, og records kan være spredt ud på forskellige arkivskabere samt forskellige arkiver. Arkiverne bør hjælpe med at finde frem til records' arkivskaber, og om records er afleveret til arkivet. Hvis ikke records er på det pågældende arkiv, bør arkivet guide brugerne i retningen af, hvor de så kan være. Kender arkivaren til andre records, som kan være relevante for brugeren at få adgang til, bør hun informere om det.²⁰⁰ I projektet Retten til egen historie arbejder Rigsarkivet lige nu på De anbragtes danmarkskort, der bliver et hjælpeværktøj til tidligere anbragte. Kortet giver informationer om, hvorvidt records fra institutioner landet over i perioden 1945-2006 er bevaret, hvilke records, der er bevaret, og hvor de befinder sig.²⁰¹ De anbragtes danmarkskort bliver derfor et godt redskab, der gør det lettere for tidligere anbragte at navigere efter arkivernes principper.

Selve ansøgningsprocessen er tredje fokuspunkt, som kan være svært for brugerne at navigere i. For at afhjælpe det bør arkiverne først og fremmest informere om muligheden for, at brugerne kan søge indsigt i egne personoplysninger – det er, som tidligere nævnt, kun Rigsarkivet og 12 ud af 48 undersøgte § 7-arkiver, der informerer

¹⁹⁸ "Blanket til bestilling af oplysninger om dig".

¹⁹⁹ O'Neill m.fl. (2012), 35; Swain og Musgrove (2012), 10; Murray (2017), 125; Frings-Hessami (2018), 167; Wright og Laurent (2021), 64; Lomas m.fl. (2022), 86, 89.

²⁰⁰ Murray og Humphreys (2014), 222; Frings-Hessami (2018), 167; Wright og Laurent (2021), 64; Lomas m.fl. (2022), 90.

²⁰¹ "Otte delprojeter - Retten til egen historie - Læs mere", Retten til egen historie, set 9. februar 2024, <https://rettentilegenhistorie.dk/om-projektet/otte-delprojeter/>. De anbragtes danmarkskort forventes færdigt i løbet af 2024.

om det. Information om, hvordan brugerne søger adgang, og hvilke oplysninger ansøgningen skal indeholde, skal være let tilgængelige for brugerne. Det skal være tydeligt, hvor brugerne kan få hjælp, hvis de har behov for det under udfyldelsen af ansøgningsblanketten, og selvom brugeren har svært ved at udfylde alle oplysninger, skal arkivet fortsat forsøge at indfri ansøgningen. Derudover bør arkiverne samarbejde med brugerne om at skabe ansøgningsblanketter, så arkiverne er sikre på, at de er brugervenlige, forståelige og mulige at efterleve for brugerne.²⁰²

Ventetiden fra, at brugerne søger adgang til records, til de modtager dem, kan være en følelsesmæssig udfordring for dem, hvorfor det er det fjerde fokuspunkt. Arkiverne bør derfor informere brugerne om hvilke steps, der indgår i sagsbehandlingen og hvor lang sagsbehandlingstid, de kan forvente, så de er forberedte på ventetiden. Samtidig skal arkiverne være opmærksomme på at overholde gældende regler for sagsbehandlingstid og informere ansøgeren, hvis de ikke kan overholde de gældende bestemmelser herfor. Når ansøgerne bliver tildelt en sagsbehandler, bør de få vedkommendes kontaktoplysninger, så de kan tage kontakt, hvis de har behov for det. Sagsbehandleren kan derudover informere ansøgeren undervejs i sagsbehandlingen, så vedkommende er opdateret på, at der sker noget i sagen. Arkiverne skal dog være opmærksomme på, at nogle brugere foretrækker at have meget kontakt under sagsbehandlingen, mens andre ønsker at have så lidt kontakt som muligt. Arkiverne bør derfor være fleksible alt efter brugerens behov også hvad angår, om brugeren foretrækker, at kontakten foregår telefonisk, fysisk eller over mail.²⁰³

Det femte fokuspunkt er præsentationen af records, da det kan påvirke brugerne både positivt og negativt. Arkiverne bør derfor drage omsorg for præsentationen af records, da måden, de præsenterer records på, kan smitte af på brugernes opfattelse af, hvordan de selv bliver behandlet. Da brugerne har ret til at bestemme, om de vil modtage records i digital eller fysisk form, bør arkiverne gøre det valg tydeligt for dem under ansøgningsprocessen. Her skal brugerne også have lov til at bestemme, om de vil modtage records som fysisk eller digital post, eller om records skal overleveres personligt til brugeren på arkivet. I den forbindelse kan det give mening, at arkiverne informerer brugerne om, at præsentationen af records kan forårsage en følelsesmæssig påvirkning, så de træffer et informeret valg.²⁰⁴

²⁰² Murray og Humphreys (2014), 222; Murray (2017), 125, 190; Wright og Laurent (2021), 64, 67; Lomas m.fl. (2022), 88-89.

²⁰³ Murray (2017), 125, Wright og Laurent (2021), 64; Lomas m.fl. (2022), 85-89.

²⁰⁴ O'Neill m.fl. (2012), 33-34; Murray og Humphreys (2014), 223; Murray (2017), 145; Wright og Laurent (2021), 65; Lomas m.fl. (2022), 89.

Det egentlige møde med records er sjette og sidste fokuspunkt, da brugernes forventninger til records ofte er større, end de kan leve op til. Her kan arkiverne tage en række tiltag, der kan skabe større harmoni mellem brugernes forventninger og realiteten af records. Selvom Rigsarkivet og 12 § 7-arkiver oplyser om retten til indsigt i egne personoplysninger, informerer ingen af dem om den følelsesmæssige påvirkning (som er veldokumenteret i forskningslitteraturen), brugerne kan opleve, når de tilgår records om dem selv. Det bør arkiverne oplyse brugerne om som en del af ansøgningsprocessen, så de er forberedt på, at det kan være en følelsesladet, stressende og muligvis traumatiserende oplevelse. På den måde får brugerne også vished om, at de ikke er ene om det, hvis de oplever at blive følelsesmæssigt påvirket af mødet med records. Når brugerne er oplyste om den følelsesmæssige påvirkning, kan de også lettere vurdere, hvor meget støtte de har brug for før, under og efter, de får adgang til records. Arkivernes praksis bør kunne rumme, at brugerne har forskellige behov for støtte.²⁰⁵

Når arkiverne giver adgang til records, bør de være forsynet med information om den historiske kontekst, records blev skabt i, og brugeren bør have indflydelse på, hvilke kontekstinformationer de ønsker at modtage sammen med records. Viden om den historiske kontekst vedrørende records om tidligere anbragte er i løbet af de seneste år vokset i Danmark, senest i forbindelse med projektet Retten til egen historie. Det er omend et stort arbejde for arkiverne at indsamle og formidle den kontekstinformation, der kan supplere records og støtte record subjects i mødet med dem. Det betyder dog ikke, at det ikke bør være et fokuspunkt for arkiverne. Historikere og arkivarer kan samarbejde om at finde relevant historisk kontekstinformation til de forskellige typer af records som f.eks. det lovgivningsmæssige grundlag, eller hvordan området blev forvaltet.²⁰⁶ Desuden efterspørger brugerne informationer om strukturen og indholdet af records, herunder viden om hvem, der har skabt records, hvad formålet har været, og hvordan de er organiseret. Derfor bør arkiverne også stille kontekstinformationer om informationsforvaltningen og institutioners praksis til rådighed for brugerne. Eftersom fagterminologien i records kan være svær for brugerne at forstå, bør kontekstinformationen også indeholde forklaringer på gennemgående begreber og forkortelser, der er brugt i records. Er de informationer ikke tilgængelige, fordi de ikke tidligere har været

²⁰⁵ Jones og O'Neill (2014), 120; Murray (2017), 57; Wright og Laurent (2021), 62; Lomas m.fl. (2022), 87, 89.

²⁰⁶ O'Neill m.fl. (2012), 35; Swain og Musgrove (2012), 10-11; Murray og Humphreys (2014), 222; Wright og Laurent (2021), 65; Lomas m.fl. (2022), 89.

vurderet vigtige at indsamle for arkiverne, bør der tages højde for det i den fremtidige arkivpraksis.²⁰⁷

Brugerne kan opleve, at der er huller i records, hvilket arkiverne kan hjælpe dem med at håndtere ved at forberede dem på det. Hvis hullerne er mulige at forklare f.eks. grundet kassation eller sløset journalføring, bør arkiverne gøre det. For at fjerne brugerens tvivl om, hvorvidt det er arkivaren, som ikke har formået at finde alt materiale, bør arkiverne redegøre for fremfindingsprocessen.²⁰⁸ Andre gange kan arkivaren have fjernet informationer om tredjepersoner inden brugeren får adgang til records. Selvom det er noget af det sværeste for brugerne at håndtere, kan de imidlertid godt acceptere praksisen, hvis arkiverne forbereder dem på det. Herunder bør arkiverne ved hver redigering af records forklare, hvorfor informationerne ikke er tilgængelige for brugeren.²⁰⁹

Arkiverne bør tilbyde, at brugerne kan få støtte under læsningen af records. Det kan både være rent praktisk støtte i at tyde håndskrift eller mere gennemgribende støtte til at bearbejde indholdet og svare på spørgsmål fra brugerne. Det kan arkiverne gøre ved brug af Jacob Knage Rasmussens model kaldet Mødet med journalen, som er rettet mod tidligere anbragte, der læser deres journal. Med mindre justeringer af modellen mener Rasmussen, at den kan benyttes til andre målgrupper og typer af records, hvorfor den også giver mening at bruge i forbindelse med egenaces.²¹⁰ Giver arkiverne adgang til records digitalt eller via fysisk post, bør de kontakte brugerne efterfølgende for at høre, om de har nogle spørgsmål. Det er dog ressourcekrævende for arkiverne at tilbyde den form for støttet adgang til records; hvis det ikke kan lade sig gøre, bør arkiverne i stedet henvise brugerne til andre tilbud, eller opfordre til eller facilitere at brugerne organiserer sig og støtter hinanden.²¹¹

Ifølge GDPR har den registrerede

²⁰⁷ O'Neill m.fl. (2012), 32-33; Murray og Humphreys (2014), 222; Bjerre m.fl. (2017), 90-91; Frings-Hessami (2018), 167; Andersen og Haack (2022).

²⁰⁸ Swain og Musgrove (2012), 10; Douglas og Mills (2018), 266.

²⁰⁹ Frings-Hessami (2018), 167; Lomas m.fl. (2022), 85-86, 89

²¹⁰ Se Rasmussen (2021), kapitel 6.

²¹¹ Jones og O'Neill (2014), 120; Murray og Humphreys (2014), 220-222; Murray (2015), 142; Murray (2017), 103, 145, 190; Frings-Hessami (2018), 167; Lomas m.fl. (2022), 87, 89

“(…) ret til at få urigtige personoplysninger om sig selv berigtiget af den dataansvarlige uden unødigt forsinkelse. Den registrerede har under hensyntagen til formålene med behandlingen ret til få fuldstændiggjort ufuldstændige personoplysninger, bl.a. ved at fremlægge en supplerende erklæring.”²¹²

Den rettighed bør arkiverne informere brugerne om, så de ved, at de har mulighed for at udfordre og supplere de informationer, der står i records. På den måde får record subjects større indflydelse og ejerskab over records.²¹³ Desuden bør arkiverne også vejlede brugerne i, hvordan de kan klage over arkivets afgørelser i forbindelse med ansøgningen om egenaccess.²¹⁴

²¹² “Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse)”, 119 OJ L § (2016), kapitel III, afdeling 3, artikel 16, <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/dan>.

²¹³ Frings-Hessami (2018), 167; Evans m.fl. (2020), 118.

²¹⁴ Murray (2017), 145; Frings-Hessami (2018), 167; Evans m.fl. (2020), 118; Lomas m.fl. (2022), 86.

7. Konklusion

Med udgangspunkt i det fremspirende femte personcentrerede arkivteoretiske paradigme og The Repurposed Archive Continuum Model undersøger jeg, hvordan de offentlige danske arkiver kan implementere en personcentreret og traumeinformeret praksis, når arkivbrugere søger om adgang til egne personoplysninger. Her tester jeg Continuum-modellen i en dansk kontekst, og jeg finder, at brugen af modellen tilføjer undersøgelsen værdi. Modellen fungerer som et godt redskab til at skabe et overblik over, hvor kompleks informationsforvaltningen og arkivers praksis er, hvor forbundet de er med hinanden, og hvordan de spiller sammen og påvirker hinanden på tværs af kontinuets dimensioner. Det er dog også tydeligt, at en totalbeskrivelse af retten til indsigt i egne personoplysninger med udgangspunkt i modellen er noget nær umulig og vil kræve et enormt stykke arbejde, hvorfor det heller ikke er hensigten. Modellen fungerer imidlertid som et godt værktøj til at zoome ind på records' overgang fra Pluralise til Reclaim-dimensionen. På den måde kommer der fokus på record subjects' følelser, forventninger og oplevelser med at tilgå records, hvormed en personcentreret og traumeinformeret dansk arkivpraksis bliver mulig at fremlægge. De danske arkivers praksis er fortsat præget af livscyklusmodellen, og deres fokus er på bevaringen af records, når de er på arkivet. Da Rigsarkivet bl.a. skal godkende offentlige myndigheders IT-systemer før, de tages i brug af hensyn til bevaringen af records, kan de danske arkiver siges at have taget en smule af continuum-tankegangen til sig. Men hvad der sker efter, at records er frigivet til brugerne, ser de i ringe grad som deres opgave at forholde sig til, hvilket stemmer overens med livscyklusmodellen. Her er brugen af The Repurposed Archive Continuum-modellen med til at tydeliggøre, hvor meget det kan påvirke record subjects at få adgang til records, de er dokumenteret i, og hvordan arkivers praksis kan tage højde for det.

Når records bevæger sig fra Pluralise til Reclaim-dimensionen finder jeg seks fokuspunkter, de offentlige danske arkiver bør have fokus på i deres praksis, når brugerne søger om adgang til records om dem selv: 1) bevaring og kassation, 2) arkivernes ordningsprincipper, 3) ansøgningspraksissen, 4) sagsbehandlingstiden, 5) præsentationen af records, og 6) records' administrative ophav. Fokuspunkterne er fundet på baggrund af de offentlige danske arkivers tidligere og nuværende praksis, retten til indsigt i egne personoplysninger og en stor mængde arkivvidenskabelig forskningslitteratur. I et samlet idékatalog foreslår jeg en række tiltag ud fra hvert fokuspunkt, arkiverne kan tage,

som bidrager til, at deres fremtidige praksis bliver mere personcentreret og traumeinformeret.

Mange af de tiltag, jeg foreslår, kan synes ret ligetil for de offentlige arkiver at indføre; der skal tilføjes lidt informationer til deres hjemmesider, måske kræver det et ekstra opkald i løbet af sagsbehandlingen, og muligvis skal de til at printe en hel del mere, end de gør i forvejen, så brugerne kan få kopier af records udleveret fysisk. Det er imidlertid ikke så simpelt, som det godt kan fremstå her. Først og fremmest kræver implementeringen af en personcentreret og traumeinformeret praksis nemlig en kulturændring i de danske arkiver, der fortsat arbejder primært ud fra evidence-paradigmets mentalitet med et fokus på bevaringen af records frem for brugernes ønsker og behov. Det vil altså kræve, at arkivernes ressourcer bliver prioriteret helt anderledes lige så vel som arkivarernes opgaver. Når Anna Sexton, Elizabeth Shepherd og Wendy Duff kalder det at sætte brugerne frem for records i fokus for et femte arkivteoretisk paradigme, understreger det også, hvor radikal anderledes en tankegang det er inden for arkivteorien og praksissen. Hvis arkiverne tager den personcentrerede praksis til sig, er det et opgør med en århundrede lang tradition, som vil medføre, at arkiverne får en markant anderledes rolle i samfundet. En rolle, der kræver en ændring af den måde arkiverne indsamler på, hvis det skal repræsentere borgernes ønske om at tilgå records om dem selv frem for en prioritering af forskningens fremtidige brug af records. Derudover vil det også kræve en radikal ændring i måden, arkiverne har registreret og fortsat registrerer på, hvis records skal kunne tilgås på den måde, brugerne ønsker – f.eks. på baggrund af CPR-numre i stedet for proveniensprincippet. Derfor er det ikke en ændring, vi kan forvente at se fra den ene dag til den anden. Først og fremmest kræver det et valg om og en vilje til at sætte brugerne i fokus fra arkivernes side.

Specialet skal ikke ses som et ønske om et opgør med de fire resterende arkivteoretiske paradigmers mentalitet og praksis. Det personcentrerede paradigme skal i stedet – helt i Terry Cooks ånd – ses som overlappende og forbundet med de forudgående paradigmer. Bevaringen af records på en måde, der sikrer deres autenticitet, skal og vil fortsat være en af arkivernes hovedopgaver; uden records, ingen arkiver. Men den arkivteoretiske forskning om især tidligere anbragte, der tilgår records om dem selv, og hvordan det kan påvirke dem, fremhæver vigtigheden af, at arkiverne tager ansvar over for de personer, der er dokumenteret i og tilgår records. Derfor må danske arkiver på linje med internationale arkiver begynde at vægte brugerne – herunder record subjects'

– behov på lige fod med arkivernes traditionelle hovedopgaver. Første skridt i den retning sker med arkivernes anerkendelse af records' høje værdi for dem, de dokumenterer, og deres forståelse for records' helende og retraumatiserende potentialer.

Bibliografi

- Andersen, Lotte, og Maja Haack. "Ord sætter spor". Velfærdsprofeten, 15. september 2022. <https://alumne.kp.dk/posts/ord-saetter-spor>.
- Andersen, Peter. "De anbragte er kommet på danmarkskortet". *Hus Forbi*, maj 2023.
- Ballin, Mya. "'I'd Rather Have Something than Nothing' Presence and Absence in the Records of Transracial, Transnational Adoptees". *Archivaria* 95 (Spring 2023): 136–64.
- "Begæring om indsigt i dine egne oplysninger". Set 9. maj 2024. <https://kommunearkiv.hjoerring.dk/bestilling-af-arkivalier/begaering-om-indsigt-i-dine-egne-oplysninger>.
- "Bestil oplysninger om dig selv - Rigsarkivet". Set 10. maj 2024. <https://www.rigsarkivet.dk/bestil-oplysninger/bestil-oplysninger-om-dig-selv/>.
- Bjerre, Cecilie, Jacob Knage Rasmussen, og Stine Grønbæk Jensen. "Journalens potentialer - Konstruktioner af og møder med journalsager i børneforsorgens regi". *Temp - tidsskrift for historie* 7, nr. 14 (18. juli 2017): 76–94.
- "Blanket til bestilling af oplysninger om dig". Set 9. maj 2024. https://blanket.virk.dk/blanketafvikler/orbeon/fr/public_v/57_923aa35a182053edc5400a8c2a7b4cacde8bdae1/new?blanket-type=egen-acces-oevrige.
- Bloch, Elisabeth. "Stadsarkivar: Forslag til ny arkivlov forskelsbehandler borgere og kommuner". Altinget, 15. april 2020. <https://www.altinget.dk/kultur/artikel/stadsarkivar-forslag-til-ny-arkivlov-forskelsbehandler-borgere-og-kommuner>.
- Bornholms Ø-arkiv. "Bestil oplysninger om dig selv". Set 14. maj 2024. <https://oearkivet.brk.dk/kommunearkiv/Sider/Bestille-eksamensbevis.aspx>.
- Carbone, Kathy, Anne J. Gilliland, Antonina Lewis, Sue McKemmish, og Gregory Rolan. "Towards a Human Right in Recordkeeping and Archives". I *Diversity, Divergence, Dialogue*, redigeret af Katharina Toeppe, Hui Yan, og Samuel Kai Wah Chu, 285–300. Lecture Notes in Computer Science. Cham: Springer International Publishing, 2021. https://doi.org/10.1007/978-3-030-71305-8_23.
- Cook, Terry. "Evidence, Memory, Identity, and Community: Four Shifting Archival Paradigms". *Archival Science* 13, nr. 2 (1. juni 2013): 95–120. <https://doi.org/10.1007/s10502-012-9180-7>.
- . "What Is Past Is Prologue: A History of Archival Ideas Since 1898, and the Future Paradigm Shift". *Archivaria* 43 (Spring 1997).

- Datatilsynet. "Grundlæggende om GDPR". Set 6. maj 2024. <https://www.datatilsynet.dk/hvad-siger-reglerne/vejledning/gdpr-univers-for-smaa-virksomheder/grundlaeggende-om-gdpr>.
- Douglas, Jennifer, Mya Ballin, og Sadaf Ahmadbeigi. "Call for Papers: Defining and Enacting Person-Centred Archival Theory and Praxis | Archivaria", 18. juni 2021. <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/announcement/view/45>.
- Douglas, Jennifer, Mya Ballin, og Jessica Lapp. "Introduction". *Archivaria*, 2. december 2022, 5–21.
- Douglas, Jennifer, og Allison Mills. "From the Sidelines to the Center: Reconsidering the Potential of the Personal in Archives". *Archival Science* 18, nr. 3 (1. september 2018): 257–77. <https://doi.org/10.1007/s10502-018-9295-6>.
- Engel, Rolf. "Kommunal bevaring og kassation gennem 50 år". I *At vogte kulturarven eller at slette alle spor. Om arbejdet med den danske bevaringsstrategi*, 29–48. København, 2006.
- Evans, Joanne, Frank Golding, Cate O'Neill, og Rachel Tropea. "'All I want to know is who I am': Archival justice for Australian care leavers". I *Archives, Recordkeeping and Social Justice*. Routledge, 2020.
- Flynn, Sarah J. A. "The Records Continuum Model in Context and Its Implications for Archival Practice". *Journal of the Society of Archivists* 22, nr. 1 (april 2001): 79–93. <https://doi.org/10.1080/00379810120037522>.
- Folketinget. "L 18 Forslag til lov om ændring af arkivloven (1. behandling)", 10. november 2020. <https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/L18/BEH1-13/forhandling.htm>.
- "Fremsættelse af lovforslag om ændring af Arkivloven", 8. oktober 2020. <https://kum.dk/aktuelt/nyheder/fremsaettelse-af-lovforslag-om-aendring-af-arkivloven>.
- Frings-Hessami, Viviane. "Care Leavers' records: a case for a Repurposed Archive Continuum Model". *Archives and Manuscripts* 46, nr. 2 (4. maj 2018): 158–73. <https://doi.org/10.1080/01576895.2018.1444996>.
- . "Looking at the Khmer Rouge Archives through the Lens of the Records Continuum Model: Towards an Appropriated Archive Continuum Model". *Information Research* 22, nr. 4 (15. december 2017). <https://www.informationr.net/ir/22-4/paper771.html>.

- . “The Flexibility of the Records Continuum Model: A Response to Michael Karabinos’ ‘in the Shadow of the Continuum’”. *Archival Science* 20, nr. 1 (1. marts 2020): 51–64. <https://doi.org/10.1007/s10502-019-09316-w>.
- Goddard, Jim, Julia Feast, og Derek Kirton. “A Childhood on Paper: Managing Access to Child Care Files by Post-Care Adults”. *Adoption & Fostering* 32, nr. 2 (1. juli 2008): 50–62. <https://doi.org/10.1177/030857590803200207>.
- Golding, Frank. “The Care Leaver’s perspective”. *Archives and Manuscripts* 44, nr. 3 (1. september 2016): 160–64. <https://doi.org/10.1080/01576895.2016.1266954>.
- Hansen, Else. “Principper for bevaring og kassation”. I *At vogte kulturarven eller at slette alle spor. Om arbejdet med den danske bevaringsstrategi*, 49–74. København, 2006.
- Horrocks, Christine, og Jim Goddard. “Adults Who Grew up in Care: Constructing the Self and Accessing Care Files”. *Child & Family Social Work* 11, nr. 3 (2006): 264–72. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00432.x>.
- Hoyle, Victoria, Elizabeth Shepherd, Andrew Flinn, og Elizabeth Lomas. “Child Social-Care Recording and the Information Rights of Care-Experienced People: A Recordkeeping Perspective”. *The British Journal of Social Work* 49, nr. 7 (1. oktober 2019): 1856–74. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcy115>.
- Jensen, Einar Lund, Nexø, Sniff Andersen, og Thorleifsen, Daniel. “Historisk udredning om de 22 grønlandske børn, der blev sendt til Danmark i 1951”, 15. november 2020. https://www.stm.dk/media/10146/historiskudredning_final.pdf.
- Jones, Michael, og Cate O’Neill. “Identity, records and archival evidence: exploring the needs of Forgotten Australians and Former Child Migrants”. *Archives and Records* 35, nr. 2 (3. juli 2014): 110–25. <https://doi.org/10.1080/23257962.2014.951032>.
- Karabinos, Michael. “In the Shadows of the Continuum: Testing the Records Continuum Model through the Foreign and Commonwealth Office ‘Migrated Archives’”. *Archival Science* 18, nr. 3 (1. september 2018): 207–24. <https://doi.org/10.1007/s10502-018-9292-9>.
- Kirton, Derek, Erica Peltier, og Elizabeth Webb. “After All These Years: Accessing Care Records”. *Adoption & Fostering* 25, nr. 4 (1. december 2001): 39–49. <https://doi.org/10.1177/030857590102500406>.
- Klareld, Ann-Sofie, og Marianne Paasch. “A Continuum of Recordkeeping?” I *The Nordic Model of Digital Archiving*, af Greg Bak og Marianne Rostgaard. Taylor & Francis, 2023. <https://doi.org/10.4324/9781003325406-5>.

- Kulturministeriet. Bekendtgørelse af arkivloven, LBK nr 1201 af 28/09/2016 § (2016). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/1201>.
- . Bekendtgørelse om kassation i kommunernes arkiver, BEK nr 201 af 29/04/1981 § (1981). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1981/201>.
- . Forslag til lov om ændring af arkivloven (Ret til indsigt i egne personoplysninger), Pub. L. No. L 18, Tillæg A Folketingstidende (2020a). https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/l18/20201_l18_som_fremsat.pdf.
- . Lov om ændring af arkivloven (Ret til indsigt i egne personoplysninger), LOV nr 1943 af 15/12/2020 § (2020b). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1943>.
- Københavns Stadsarkiv. “Bestil din egen sag”. Set 9. maj 2024. <https://kbharkiv.dk/brug-samlingerne/bestil-oplysninger-om-dig-selv/find-din-egen-sag/>.
- Laurent, Nicola, og Kirsten Wright. “A Trauma-Informed Approach to Managing Archives: A New Online Course”. *Archives & Manuscripts* 48, nr. 1 (27. januar 2020): 80–87. <https://doi.org/10.1080/01576895.2019.1705170>.
- Lomas, Elizabeth, Elizabeth Shepherd, Victoria Hoyle, Anna Sexton, og Andrew Flinn. “A Framework for Person-Centred Recordkeeping Drawn through the Lens of Out-of-Home Child-Care Contexts”. *Archivaria: The Journal of the Association of Canadian Archivists*, nr. 94 (2022): 64–93. <https://doi.org/10.7202/1094876ar>.
- McCarthy, Gavan J, Shurlee Swain, og Cate O'Neill. “Archives, identity and survivors of out-of-home care”. *Archives and Manuscripts* 40, nr. 1 (1. marts 2012): 1–3. <https://doi.org/10.1080/01576895.2012.680247>.
- McKemmish, Sue. “Are Records Ever Actual?” I *The Records Continuum: Ian Maclean and Australian Archives First Fifty Years*, redigeret af Sue McKemmish og Michael Piggott, 187–203. Melbourne: Ancora Press, 1994.
- McKemmish, Sue, Franklyn Herbert Upward, og Barbara Reed. “Records Continuum Model”. I *Encyclopedia of Library and Information Sciences*, 3. udg. CRC Press, 2009.
- Mogensen, Joy. “Til lovforslag nr. L 18. Skriftlig fremsættelse”. Folketinget, 7. oktober 2020. https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/l18/20201_l18_fremsaettelsestale.pdf.
- Monberg, Therese. *Sagsbehandling: en indføring i forvaltningsret*. 2. udgave. Kbh: Hans Reitzel, 2019.

- Murray, Suellen. "Access to Records and Family Reunification". I *Supporting Adult Care-Leavers*, 133–60. Policy Press, 2015. <https://bristoluniversitypressdigital.com/monochap/book/9781447313656/ch007.xml>.
- . *Finding Lost Childhoods*. Cham: Springer International Publishing, 2017. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-57138-6>.
- Murray, Suellen, og Cathy Humphreys. "‘My Life’s Been a Total Disaster but I Feel Privileged’: Care-Leavers’ Access to Personal Records and Their Implications for Social Work Practice". *Child & Family Social Work* 19, nr. 2 (2014): 215–24. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00895.x>.
- O’Neill, Cate, Vlad Selakovic, og Rachel Tropea. "Access to records for people who were in out-of-home care: moving beyond ‘third dimension’ archival practice". *Archives and Manuscripts* 40, nr. 1 (1. marts 2012): 29–41. <https://doi.org/10.1080/01576895.2012.668841>.
- Organisationen Danske Arkiver. "L 18 - bilag 3", 26. oktober 2020. <https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/L18/bilag/3/2267634.pdf>.
- . "Referat af bestyrelsesmøde 10. februar 2021", 10. februar 2021. <https://dkarkiver.dk/wp-content/uploads/2020/09/Referat-af-bestyrelsesmoede-d.-10.-februar-2021.pdf>.
- Petersen, Klaus, Mette Seidelin, Sarah Smed, Poul Duedahl, og Annemarie Borregaard. "Historisk udredning vedrørende børn, unge og voksne anbragt i særforborgens institutioner 1933-1980". Danmarks Forsorgsmuseum, 2022. https://www.ft.dk/samling/20211/almudel/SOU/bilag/181/index.htm?fbclid=IwAR09_nd0UOsNKCqBTLjeAZCCMmEcApot0OcsV6JMhtIStFy1Ct1opumKhWw.
- Piggott, Michael. *Archives and Societal Provenance: Australian Essays*. Elsevier, 2012.
- Project, Find & Connect. "The Who Am I? Project - Organisation - Find & Connect - Victoria". Document. eScholarship Research Centre, The University of Melbourne. Set 23. februar 2024. <https://www.findandconnect.gov.au/ref/vic/bi-ogs/E000123b.htm>.
- Paasch, Marianne. "Gemt eller glemt?: En undersøgelse af recordsbegrebets betydning for fremtidens informationsforvaltnings- og arkivpraksisser". Aalborg Universitetsforlag, 2018.
- Rasmussen, Jacob Knage. "‘Hvem troede de jeg var?’ Når tidligere børnehjemsbørn læser deres journal - konflikter, håndteringsstrategier og potentialer". Syddansk Universitet og Danmarks Forsorgsmuseum, 2021.

- Reed, Barbara. "Reading the Records Continuum". *Archives & Manuscripts*, 1. maj 2005a, 18–43.
- . "Records". I *Archives: Recordkeeping in Society*, af Susan Marilyn McKemmish, Michael Piggott, Frank H. Upward, og Barbara Reed, 101–30. Charles Sturt University, 2005b. <https://research.monash.edu/en/publications/archives-recordkeeping-in-society>.
- Retten til egen historie. "Læs om projektet og vores vision - Retten til egen historie". Set 1. februar 2024. <https://rettentilegenhistorie.dk/om-projektet/>.
- Retten til egen historie. "Otte delprojeter - Retten til egen historie - Læs mere". Set 9. februar 2024. <https://rettentilegenhistorie.dk/om-projektet/otte-delprojeter/>.
- Rigsarkivet. "Faktaark om børnesager: Jeg vil gerne se min egen børnesag", december 2018. <https://www.rigsarkivet.dk/wp-content/uploads/2024/02/Faktaark-om-boernesager.pdf>.
- . "Årsberetning 2015". Rigsarkivet, 2015.
- . "Årsrapport 2022", 2022.
- "Rigsarkivet modtager Sammenhængsprisen for Arne-databasen - Rigsarkivet", 6. marts 2024. <https://www.rigsarkivet.dk/nyheder/rigsarkivet-modtager-sammenhaengsprisen-for-arne-databasen/>.
- Rostgaard, Marianne. "Archival paradigms: The past, present, and digitised future of Danish archiving". I *The Nordic Model of Digital Archiving*. Routledge, 2023.
- Rytter, Maria. *Godhavnsrapporten: en undersøgelse af klager over overgreb og medicinske forsøg på Dreng- og Skolehjemmet Godhavn samt 18 andre børnehjem i perioden 1945-1976*. Syddansk universitetsforlag, 2011.
- Sexton, Anna, Elizabeth Shepherd, og Wendy Duff. "Relational and Person-Centred Approaches to Archival Practice and Education". *The Journal of Community Informatics* 19, nr. 1 (30. december 2023). <https://doi.org/10.15353/joci.v19i1.5234>.
- Shepherd, Elizabeth. "Why are records in the public sector organizational assets?" *Records Management Journal* 16, nr. 1 (1. januar 2006): 6–12. <https://doi.org/10.1108/09565690610654747>.
- Shepherd, Elizabeth, Victoria Hoyle, Elizabeth Lomas, Andrew Flinn, og Anna Sexton. "Towards a Human-Centred Participatory Approach to Child Social Care Record-keeping". *Archival Science* 20, nr. 4 (1. december 2020): 307–25. <https://doi.org/10.1007/s10502-020-09338-9>.

- Sköld, Johanna, og Åsa Jensen. "Truth-Seeking in Oral Testimonies and Archives". I *Apologies and the Legacy of Abuse of Children in 'Care': International Perspectives*, redigeret af Johanna Sköld og Shurlee Swain, 159–71. Palgrave Studies in the History of Childhood. London: Palgrave Macmillan UK, 2015. https://doi.org/10.1057/9781137457554_14.
- Sloan, Katie, Jennifer Vanderfluit, og Jennifer Douglas. "Not 'Just My Problem to Handle': Emerging Themes on Secondary Trauma and Archivists". *Journal of Contemporary Archival Studies* 6, nr. 1 (16. juli 2019). <https://elischolar.library.yale.edu/jcas/vol6/iss1/20>.
- Swain, Shurlee, og Nell Musgrove. "We are the stories we tell about ourselves: child welfare records and the construction of identity among Australians who, as children, experienced out-of-home 'care'". *Archives and Manuscripts* 40, nr. 1 (1. marts 2012): 4–14. <https://doi.org/10.1080/01576895.2012.668840>.
- Søgaard, Lise Kabell. "60.000 henvendelser på to år. Rigsarkivet drukner i henvendelser fra danskere, der søger viden om sig selv". *Kristeligt Dagblad*, 14. juli 2023. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/60000-henvendelser-paa-aar-rigsarkivet-drukner-i-henvendelser-fra-danskere-der-soeger-viden>.
- Tosh, John. "Using the sources". I *The Pursuit of History*, 6. udg., 98–121. Routledge, 2015.
- Upward, Frank. "Structuring the Records Continuum Part One. Post-Custodial Principles and Properties". *Archives & Manuscripts*, 1. november 1996, 268–85.
- . "Structuring the Records Continuum Part Two. Structuration Theory and Recordkeeping". *Archives & Manuscripts*, 1. maj 1997, 10–35.
- Valderhaug, Gudmund. "Memory, Justice and the Public Record". *Archival Science* 11, nr. 1 (1. marts 2011): 13–23. <https://doi.org/10.1007/s10502-010-9110-5>.
- Wilson, Jacqueline Z., og Frank Golding. "Contested Memories: Caring about the Past — or Past Caring?" I *Apologies and the Legacy of Abuse of Children in 'Care': International Perspectives*, redigeret af Johanna Sköld og Shurlee Swain, 27–41. Palgrave Studies in the History of Childhood. London: Palgrave Macmillan UK, 2015. https://doi.org/10.1057/9781137457554_3.
- . "Latent Scrutiny: Personal Archives as Perpetual Mementos of the Official Gaze". *Archival Science* 16, nr. 1 (1. marts 2016): 93–109. <https://doi.org/10.1007/s10502-015-9255-3>.

- Winter, Karen, og Olivia Cohen. "Identity Issues for Looked after Children with No Knowledge of Their Origins: Implications for Research and Practice". *Adoption & Fostering* 29, nr. 2 (1. juli 2005): 44–52. <https://doi.org/10.1177/030857590502900206>.
- Wright, Kirsten, og Nicola Laurent. "Safety, Collaboration, and Empowerment: Trauma-Informed Archival Practice". *Archivaria: The Journal of the Association of Canadian Archivists*, nr. 91 (2021): 38–73. <https://doi.org/10.7202/1078465ar>.
- "Aalborg Stadsarkiv". Set 9. maj 2024. <https://www.AalborgStadsarkiv.dk>.

Liste over gennemgåede § 7-arkiver

Assens Stadsarkiv	Gladsaxe Byarkiv	Københavns Stadsarkiv	Slagelse Arkiverne
Ballerup Stadsarkiv	Grenaa Egnsarkiv	Lolland Stadsarkiv	Syddjurs Kommunearkiv
Bornholms Ø-arkiv	Greve Kommunearkiv	Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv	Sønderborg Kommunearkiv
Dragør Lokalarkiv	Gribskov Arkiv	Læsø Kommunearkiv	Thisted Kommunearkiv
Egedal Kommunearkiv	Guldborgsund Stadsarkiv	Mariagerfjord Kommunearkiv	Tønder Kommunearkiv
Favrskov Kommunearkiv	Haderslev Kommunearkiv	Middelfart Stadsarkiv	Tårnby Kommunearkiv
Faxe Stadsarkiv	Helsingør Stadsarkiv	Næstved Arkiverne	Vejen Kommunearkiv
Fredensborg Arkiverne	Historisk Arkiv Rundersdal	Odense Stadsarkiv	Vejle Stadsarkiv
Frederiksberg Stadsarkiv	Hjørring Kommunearkiv	Odsherred Kommunes Arkiv	Vordingborg Stadsarkiv
Frederikshavns Stadsarkiv	Holbæk Stadsarkiv	Randers Stadsarkiv	Aabenraa Kommunearkiv

Frederikssund
Stadsarkiv

Hørsholm Stadsar-
kiv

Ringsted Stadsarkiv

Aalborg Stadsarkiv

Furesø Stadsarkiv

Kolding Stadsarkiv

Silkeborg Arkiv

Aarhus Stadsarkiv